

UPPSALA
UNIVERSITET

CESAR – Centrum för socialt arbete
Socionomprogrammet, termin 6
Kandidatuppsats 15 hp
Vårterminen 2019

Barnets bästa i våld i nära relationer

En kvalitativ studie om hur socialsekreterare förhåller sig till ärenden där barn upplever våld i nära relation

Johanna Nygård och Lisa Hasselgren Hallberg
Handledare: Irving Palm
Antal ord: 21 226

Förord/Tack

Vi vill tacka alla som ställt upp med sin tid och delat med sig av sin kunskap, sina tankar och erfarenheter - utan er hade denna uppsats aldrig varit möjlig.

Titel: Barnets bästa i våld i nära relationer - en kvalitativ studie om hur socialsekreterare förhåller sig till ärenden där barn upplever våld i nära relation.

Title: The principle of the best interest of the child in cases with domestic violence – a qualitative study on how social workers in social services relate to cases where children experience domestic violence.

Author(s): Lisa Hasselgren Hallberg och Johanna Nygård

Abstrakt

Syftet med denna studie var att med utgångspunkt i ett fall där socialtjänsten fått kännedom om att en tidigare våldsutövare skaffat ny familj, undersöka och problematisera socialsekreterares förutsättningar, bedömningar och förhållningssätt i ärenden där barn riskerar att uppleva våld i nära relation. Genom detta ville vi få inblick i hur principen om barnets bästa tillämpas gentemot familjens rätt till privatliv. Detta undersöktes med hjälp av kvalitativa intervjuer med sex socialsekreterare på några olika socialtjänstenheter för barn och unga. I intervjuerna användes en fallbeskrivning. Studien har en ansats som utgår från grundad teori och analysen gjordes med hjälp av den ständigt jämförande metoden. I resultaten framkom att arbetsbelastningen är ett problem, men att socialsekreterarna i stort menade sig ha tillräckliga kunskaper om våld i nära relation och tillräckligt handlingsutrymme, med några undantag. Brister rörande rutiner gällande våld i nära relationer framkom. Resultatet av studien visar även vissa skillnader mellan socialsekreterare samt en motsägelsefullhet i fråga om anmälningsbenägenhet och syn på våld. Vidare belyses och diskuteras också hur våldsutövaren ofta kommer undan ansvar och konsekvenser, medan den våldsutsatta ofta får hela ansvaret att skydda barnet/barnen från att uppleva mer våld.

Nyckelord: *Våld i nära relation, socialtjänst, barn, föräldraansvar, våldsutövare.*

Keywords: *Domestic violence, social service, children, parental responsibility, batterers.*

Antal ord: 21 226

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1. BAKGRUND	5
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	6
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
1.4 AVGRÄNSNINGAR	7
1.5 BEGREPPSDEFINITIONER	7
1.6 UPPSATSENS DISPOSITION	8
2. FORSKNINGSÖVERSIKT - VÅLD I NÄRA RELATIONER	9
2.1 SÖKPROCESS	9
2.2 MOTSÄGELSEFULL LAGSTIFTNING ELLER TILLÄMPNING	9
2.3 BRISTANDE KOMPETENS OCH HANDLINGSUTRYMME	10
2.4 BRISTANDE RUTINER OCH BEDÖMNINGSINSTRUMENT	11
2.5 MAMMANS ANSVAR ATT SKYDDA BARNET	12
2.6 SAMMANFATTNING AV FORSKNINGSFÄLTET	13
3. TEORETISK REFERENSRAM	14
3.1 GRÄSROTSBYRÅKRATER	14
3.2 MÄNNISKOBEHANDLANDE ORGANISATIONER.....	14
3.3 SAMMANFATTANDE DISKUSSION OM TEORI	15
4. FORSKNINGSMETOD	16
4.1 VETENSKAPSFILOSOFISK UTGÅNGSPUNKT	16
4.2 METODOLOGISK ANSATS.....	16
4.3 METOD FÖR DATAINSAMLING.....	17
4.4 URVAL	18
4.4.1 INTERVJUPERSONER	18
4.5 EXPERTKONSULTATION MED IVO	18
4.6 BORTFALL.....	19
4.7 FALLBESKRIVNING	19
4.8 INTERVJUGUIDE OCH INTERVJU	19
4.9 GENOMFÖRANDE	20
4.10 ANALYSMETOD	21
4.11 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	22
4.12 TROVÄRDIGHET, TILLFÖRLITLIGHET OCH ÖVERFÖRBARHET	23

5. RESULTAT	24
5.1 TUNG OCH HÖG ARBETSBELASTNING	24
5.2 KOMPETENS OCH KUNSKAP OM VÅLD I NÄRA RELATION	25
5.3 HANDLINGSUTRYMME	26
5.4 BRIST PÅ RUTINER OCH SCREENINGSVERKTYG I VÅLDSÄRENDEN	28
5.5 FALLBESKRIVNINGEN OCH ANMÄLNINGSPLIKTEN	29
5.6 SYNEN PÅ VÅLDSUTÖVANDE FÖRÄLDER	31
5.7 BEDÖMNING AV UMGÄNGE MED VÅLDSUTÖVANDE PAPPAN	33
5.8 VÅLD SOM ANMÄLS OCH LEDER TILL UTREDNING	34
5.9 FÖRÄLDRAFÖRMÅGA OCH FÖRÄLDRAANSVAR	36
6. DISKUSSION	39
6.1 SUMMERING AV RESULTAT	39
6.2 FÖRUTSÄTTNINGAR I ÄRENDEN GÄLLANDE VÅLD I NÄRA RELATION	39
6.3 SOCIALSEKRETERARES BEDÖMNING OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL FALL DÄR NYA BARN RISKERAR ATT UTSÄTTAS AV TIDIGARE KÄND VÅLDSUTÖVARE	40
6.4 SOCIALTJÄNSTENS ANSVAR NÄR BARN RISKERAR ATT UPPLEVA VÅLD I NÄRA RELATION	40
6.5 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI	41
6.6 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TIDIGARE FORSKNING OCH BIDRAG TILL DET VETENSKAPLIGA FÄLTET	41
6.7 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TEORIN	41
6.8 METODDISKUSSION	42
6.9 IMPLIKATIONER FÖR SOCIALT ARBETE SOM FORSKNINGSFÄLT OCH PRAKTIK	43
6.9.1 ARBETSVILLKOREN FÖR SOCIALARBETARE	43
6.9.2 SOCIALTJÄNSTENS ARBETE MED VÅLD I NÄRA RELATION	43
6.9.3 BEHOV AV VIDARE FORSKNING	44
7. REFERENSER	45
8. BILAGOR	49
8.1 BILAGA 1: INTERVJUGUIDE	49
8.2 BILAGA 2: INFORMATIONSBREV ENHETSCHEF	53
8.3 BILAGA 3: INFORMATIONSBREV SOCIALSEKRETERARE	54

1. INLEDNING

1.1. BAKGRUND

Våld i nära relationer är ett stort samhälls-, demokrati- och folkhälsoproblem som finns i alla samhällsskikt och över hela världen. Detta våld innebär stora ekonomiska kostnader för samhället och beräknas uppgå till cirka 13 miljarder kronor per år bara i Sverige (SOU 2018:37). År 2018 anmäldes 13 100 misshandelsbrott i Sverige där våldsutövaren var i nära relation med offret (Brottsförebyggande rådet, 2019). Dock anmäler de flesta våldsutsatta aldrig övergrepp som de utsätts för i en nära relation vilket innebär att mörkertalet är stort. Det är därmed svårt att veta exakt hur många som utsätts för våld i nära relationer i realitet. En uppskattning är att enbart en fjärdedel av våldet i nära relationer polisanmäls. Våldet har även dödliga konsekvenser och varje år dödas minst 13 kvinnor av en nuvarande eller tidigare partner, oftast efter att ha utsatts för våld upprepade gånger och under flera år (Ploug & Svensson, 2017).

I flertalet av relationer där det förekommer våld finns det även barn som utsätts antingen indirekt eller direkt för våldet. Det beräknas att ungefär tio procent av alla barn i dagens Sverige har upplevt våld i hemmet och att hälften av dessa upplever våld ofta. Barn som bevittnar våld i hemmet har även sex gånger större risk att själva bli utsatta för direkt våld. Att växa upp med våld är alltid skadligt och kan påverka barnets hälsa långsiktigt och på ett flertal olika sätt. (Nationellt Centrum för Kvinnofrid, u.å)

Under de senaste åren har barnets bästa alltmer lyfts fram både i lagtexter och genom FN:s barnkonvention och framställts som vägledande inom arbetet med utsatta barn och familjer. Våldet och ansvaret för att skydda barn är inte längre enbart en privat angelägenhet, utan ingår i socialtjänstens ansvar. Myndigheter och yrkesverksamma inom verksamheter som berör barn och unga har enligt 14 kapitel 1 § socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453) en skyldighet att anmäla - såsom skola, förskola och polis. Enligt samma paragraf har myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten och de som är anställda där, oberoende av om deras verksamhet riktar sig till barn eller inte - skyldighet att anmäla, om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Socialtjänstens arbete ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet, såsom rätten till ett familjeliv/privatliv, något som fastslås av 1 kapitel 1 § SoL. Flera paragrafer finns dock även som särskilt beskriver socialtjänstens ansvar gentemot barn och unga i samhället - mer specifikt 1 kapitel 2 § och 5 kapitel 1 § SoL som handlar om barns rätt att växa upp under goda och trygga förhållanden, inte vistas i skadliga miljöer och inte fara illa. Socialtjänstens ansvar är även enligt nämnda paragrafer att vara en uppsökande verksamhet och arbeta aktivt med förebyggande arbete. Socialtjänsten har ansvar för att beakta barnets bästa vid alla åtgärder som rör barn och barnets bästa ska vara avgörande. Vi skulle därför vilja undersöka hur dessa, enligt oss något motstridiga paragrafer om dels rätten till familjeliv och dels barns rätt att inte fara illa, indirekt vägs mot varandra samt hur de

används och värderas i praktiken på socialtjänsten i ärenden där barn kan misstänkas riskera att fara illa.

Implementeringen av barnets bästa i det praktiska arbetet kan dock fortfarande verka eftersatt och tidigare forskning inom området våld i nära relationer, som vi kommer att presentera längre fram i studien, tyder på att det finns en stor efterfrågan på ökad kunskap om både våld i nära relationer och om principen om barnets bästa från professionella inom socialtjänsten. Är socialtjänsten tillräckligt utrustad för att klara av att fullfölja sitt ansvar att skydda barn från att fara illa i vårt samhälle - finns exempelvis tillräckligt med kunskap, erfarenhet, resurser, rutiner och tid?

1.2 PROBLEMFÖRMULERING

Bakgrunden till vårt intresse för våld i nära relationer och hur barnets bästa tillgodoses, har uppkommit från att vi under vår verksamhetsförlagda utbildning på socialtjänsten uppmärksammat att vad som registreras i ett klientsamtal och var gränsen går för vad som uppfattas som oro över att ett barn far illa eller vad som inleds utredning på eller anmäls vidare, ibland verkar kunna variera stort mellan olika socialsekreterare. Det tycks då bli en bedömningsfråga för varje socialsekreterare i varje unikt fall och klienten/barnet är därmed beroende av exempelvis den enskilde socialsekreterarens kunskap, erfarenhet samt arbetsplatsens rutiner och resurser gällande våld i nära relationer. Att information om tidigare eller nuvarande våld, som framkommer i förbifarten under ett utredningssamtal, lätt kan missas att uppmärksammas och ageras på, upplever vi som problematiskt.

Vi undrar också hur uppmärksam socialtjänsten är på om en tidigare känd våldsutövare skaffar ny familj, med tanke på socialtjänstens uppsökande ansvar. Risken för att en person som tidigare utövat grovt våld i en nära relation, fortsätter med sitt våldsbeteende i nästa relation – såvida personen inte fått behandling och den hjälp och stöd den behöver – skulle vi vilja mena är ganska stor.

Vi inser att det finns ett flertal aspekter att ha i åtanke och att det är ett komplext ämne. Våld i nära relation och hur barnets bästa tolkas och tillgodoses i sådana ärenden är något som vi anser vara både väldigt intressant och utmanande. Framförallt anser vi det vara av stor vikt för utvecklingen av det sociala arbetet att detta undersöks på olika sätt, för att snabbare kunna upptäcka och skydda barn som upplever våld i nära relation, vilket bidragit till att vi valt att undersöka detta ytterligare.

1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med studien är att med utgångspunkt i ett fall, där socialtjänsten fått kännedom om att en tidigare våldsutövare skaffat ny familj, undersöka och problematisera socialsekreterares förutsättningar, bedömningar och förhållningssätt, i ärenden där barn riskerar att uppleva våld i nära relation. Genom detta önskar vi få inblick i hur principen om barnets bästa således tillämpas gentemot familjens rätt till privatliv.

Detta undersöks med följande frågeställningar:

1. *Hur beskriver socialsekreterare på barnenheter sina förutsättningar i arbetet med ärenden som innefattar våld i nära relation?*
2. *Hur bedömer och förhåller sig socialsekreterare på socialtjänstens barnenheter till ärenden där en förälder som tidigare utövat våld i en familj, skaffat ny partner och nya eller tidigare barn riskerar att uppleva våld och därmed fara illa?*
3. *Hur resonerar socialsekreterare kring samt motiverar vad som är eller inte är socialtjänstens ansvar, i situationer där barn kan riskera att fara illa genom att uppleva våld i nära relation?*

1.4 AVGRÄNSNINGAR

Vi har valt att avgränsa vårt ämne genom att utgå från barnperspektivet och därmed valt att inte fokusera främst på den våldsutsatta förälderns rättigheter eller behov av hjälp och stöd, utan mer på våldsutövaren och dennes ansvar gentemot barnet.

Vi har även valt att betrakta våld i nära relation främst ur ett heterosexuellt perspektiv och där våldsutövaren är mannen och inte kvinnan eller barnet, då det enligt statistik är den vanligaste formen, om än det givetvis förekommer att kvinnan eller barnet är den som utövar våld i en nära relation.

1.5 BEGREPPSDEFINITIONER

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer utmärks av att den utsatta står i nära relation till och ofta har starka känslomässiga band till våldsutövaren (Nationellt centrum för kvinnofrid, u.å.). Våldet sker oftast inomhus i den utsattas hem och våldet ökar vanligen mer och mer i allvar och intensitet ju längre relationen pågår. Med begreppet våld använder vi oss av Per Isdals (2017) våldsdefinition där våld är: varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärftar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill. Enligt detta synsätt finns det sex olika typer av våld; fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, latent och ekonomiskt. I begreppet våld ingår även våld och hot mot barn, närstående eller husdjur.

“Uppleva våld”

Vi har valt att använda oss av termen “uppleva våld” istället för att “bevittna våld” då det senare refererar till den våldsutsatta som ett passivt offer och inte som en aktiv individ. När det handlar om att barn upplevt våld menar vi med detta både indirekt, genom att höra eller se våldet, eller direkt våld, genom att barnet är den som direkt blir utsatt för våldet.

“Våldsutövare” och “våldsutsatt”

Vi har valt att använda oss av termen “våldsutövare” istället för “förövare” när vi talar om personen som utövar våldet i nära relationer eftersom det tydligare beskriver vilken handling det är frågan om, det vill säga våld, samt inte moraliserar och skuldbelägger parten i samma höga grad. Vi har även valt att använda oss av termen “våldsutsatt” istället för “offer” när vi talar om personen som blir utsatt för våldet då vi anser att termen inte passiviserar personen i samma höga grad.

Barn

Med barn avser vi varje människa under 18 år, såsom det hänvisas till i svensk lagstiftning.

Barnets bästa

Med barnets bästa menar vi principen om att barnets bästa ska sättas främst och att barnperspektivet ska genomsyra arbetet inom socialtjänsten, men även inom familjerätten. Vad som är barnets bästa i varje unik situation är dock svårare att avgöra, utan blir en avvägning från fall till fall.

Handlingsutrymme

Med handlingsutrymme menar vi socialsekreterarens möjligheter och makt att utföra sitt arbete. Det vill säga verktyg, befogenheter, resurser med mera.

1.6 UPPSATSENS DISPOSITION

Nedan följer ett avsnitt som behandlar den tidigare forskning vi har hittat som relaterar till uppsatsens ämne. Därefter presenteras två teorier som används i analysen: Michael Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater och Yeheskel Hasenfelds teori om människobehandlande organisationer. Efter teoriavsnittet presenteras uppsatsens metod vilken bygger på huvudprinciperna i grundad teori och hämtar sin ontologiska utgångspunkt från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Därefter redogörs för det resultat som framkommit genom datainsamling och analys. Slutligen avrundas uppsatsen genom en summering av resultatet, diskussion om relationen till tidigare forskning och teorival, metoddiskussion och en diskussion om resultatets implikationer för det sociala arbetets praktik och vidare forskning.

2. FORSKNINGSOVERSIKT - VÅLD I NÄRA RELATIONER

De fyra huvudteman som vi identifierat inom vår valda forskning som skrivits tidigare inom fältet *Våld i nära relationer* är: *Motsägelsefull lagstiftning eller tillämpning*, *Bristande kompetens och handlingsutrymme*, *Bristande rutiner och bedömningsinstrument*, och *Mammans ansvar att skydda barnet*.

2.1 SÖKPROCESS

Det var inledningsvis en del svårigheter med att hitta användbara sökord för att komma åt forskning som ligger nära vår forskningsfråga, då det är ett relativt snävt område/situation inom fältet som vi vill undersöka. Då vi har valt att fokusera mer på barnets bästa och dennes skydd i relation till våldsutövaren, istället för att fokusera på den våldsutsatta mamman och hennes skydd, insåg vi att det inte finns särskilt mycket skrivet om exakt detta, då fokus främst legat på mamman i tidigare forskning som vi hittat. Vår forskningsfråga har även flera aspekter, vilket gör att forskningsfältet kan behöva bli ganska brett och att vår forskningsöversikt därför blir bred och mindre djup. Då vi hittade intressant forskning inte enbart om socialtjänstens barnenheter utan även om hur barnets bästa tillämpas i familjerätten, har vi valt att även ta med några sådana resultat eftersom besluten om umgänge och vårdnad påverkar barnenheternas arbete.

Sökord som vi bland annat använt oss av är: *“våld OCH barn”*, *“domestic violence” AND “children”*, *“domestic violence” AND “child welfare services”*, *“intimate partner violence” AND “children”*, *“anmälningsplikt”*, *“barnavårdsutredningar”*, *“child welfare services” AND “assessment”*. Vi sökte främst i Uppsala universitetsbiblioteks söktjänst, i Jstor, Google scholar, DiVa, SwePub och Social Services Abstracts. I de svenska databaserna fick vi mycket få träffar även om vi breddade våra sökord och sökte på ord som “våld” och “socialtjänst”. Flest träffar inom fältet *Våld i nära relationer* fick vi i Uppsala universitetsbiblioteks söktjänst, Jstor och Google Scholar, men dessa träffar har varit mindre relevanta. Bäst resultat fick vi när vi använde Social Services Abstracts och letade vidare i referenslistorna i intressanta artiklar.

2.2 MOTSÄGELSEFULL LAGSTIFTNING ELLER TILLÄMPNING

Wörlén och Bergmarks (2012) studie visar att socialarbetare behöver göra prioriteringar mellan ärenden. Det behöver inte alltid handla om brist på tid eller ekonomiska resurser, utan kan handla om politisk styrning och administrativa bestämmelser, där klientens intressen och behov står i konflikt med dessa. Hur den politiska styrningen, via exempelvis lagstiftning, styr och påverkar det sociala arbetet och dess handlingsutrymme, undersöker Nordlöf (2017) i sin artikel. Hon undersöker där huruvida svensk lagstiftning betraktas som tillräcklig gällande barnets rätt till skydd i jämförelse med familjens rätt till privatliv/familjeliv. Där belyser hon bland annat hur lagstiftningen behöver förbättras ytterligare, främst i Brottsbalken. Trots att svensk lagstiftning ändrats ett flertal gånger för att alltmer se till barnets bästa menar Nordlöf

att den inte är tillräcklig för att kunna garantera barn och unga en trygg uppväxt utan våld och för att kunna förebygga och identifiera våld mot barn i nära relationer. I sin artikel uppmärksammar hon också dubbelheten i EU-konventionens artikel 8, som behandlar de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna - och familjens rätt till privatliv - men som samtidigt beskriver att en offentlig myndighet har rätt att inkräkta i familjelivet - för att kunna förebygga brott, exempelvis om det finns misstanke om våld i hemmet.

Mattsson och Münger (2018) påtalar även de det motsägelsefulla i att socialtjänsten enligt svensk lagstiftning har ett ansvar att skydda och hjälpa barn som upplever våld i nära relationer men att de, trots misstanke om våld i hemmet, i stor del av fallen, inte inleder någon utredning. De belyser även problematiken kring det rättsliga kravet på föräldrarnas frivilliga samarbete med socialtjänsten vilket kan påverka om en utredning kan fortgå eller måste avslutas. I likhet med Mattsson och Münger visade även den engelska studien av Stanley, Miller, Richardson Foster och Thomson (2010) att 60 % av det anmälda psykiska våldet inte utmynnade i någon utredning eller insats från socialtjänsten.

Trots att barnperspektivet blivit starkare och socialsekreterare blivit alltmer medvetna om hur vanligt förekommande problemet är med att barn upplever våld, framkommer det också i Johansen, Svendsen och Sundets (2017) norska studie att socialsekreterare inom familjerätten fortfarande anser att det finns stora brister i lagstiftningen gällande skyddet av barn som upplever våld. Socialsekreterare upplever även att de saknar befogenhet att skydda barnet från våld i barnets andra hem än där barnet bor eller är folkbokförd vilket oftast är hemma hos sin mamma, vilket innebär att den våldsutövande pappan därmed "slipper undan" socialtjänstens insyn och myndighetsutövande. Det enda som socialsekreteraren upplever att denne kan göra för att skydda barnet från fortsatt våld från pappan är att försöka få mamman att vägra pappan rätt till umgänge med barnet.

Ovan nämnda studie är norsk, men forskning visar att problemet är likartat både i Sverige och andra länder. Både Eriksson (2011) och Hester (2011) tar i sina studier upp hur det inom familjerätten nästan är regel att barnen ska träffa båda föräldrarna efter en separation. Trots att pappan utsatt barnen för direkt eller indirekt våld och att forskning visar att samarbetet om gemensamma barn innebär en risk för både mamman och barnet, blir det dock ofta så ändå i många fall. Enligt Eriksson (2011) gör tingsrätten sällan någon riskbedömning och tar ofta heller inte med information om våld, ibland inte ens domar om våld, i betänkandet vid beslut om vårdnad. Våldsutövande pappor antas av tingsrätten kunna fungera som goda föräldrar trots att de utsatt barnets mamma för våld. Detta agerande anser båda ovan nämnda forskare vara mycket motsägelsefullt och bidra till förvirring för utsatta kvinnor i deras kontakter med socialtjänsten. Forssell och Cater (2015) belyser samma problematik och påpekar behovet av ytterligare forskning om hur barn upplever och påverkas av att ha en relation med en våldsutövande pappa, samt hur olika typer och längd av kontakt kan påverka barnets hälsa och välmående både på kort och lång sikt.

2.3 BRISTANDE KOMPETENS OCH HANDLINGSUTRYMME

Flera forskare såsom bland annat Axberg, Broberg, Eriksson, Hultmann och Iversen (2018) och Mennicke, Langenderfer-Magruder och MacConnie (2019), belyser samtliga bristen på kompetens inom området våld i nära relationer hos socialtjänstens barnutredare. Socialsekreterarna anser själva att de är dåligt rustade att hantera sådana ärenden. I studien av Johansen et al. (2017) framställs diskurserna om det sårbara och det aktiva och kompetenta barnet. De belyser det faktum att synen på barn som sårbara bidrar till att socialsekreteraren känner en osäkerhet kring att prata med barnet och en rädsla för att skada det ytterligare. Om inte kompetensen finns för att samtala med barn kan därför socialsekreteraren istället anse att det är för barnets bästa som man därmed inte pratar med barnet, för att således skydda barnet.

I studien av Peckover och Trotter (2015), om utmaningarna med att skydda barn i våld i nära relationer i södra Kalifornien, framkom att det fanns en stor medvetenhet om våld i nära relationer, men att deras kapacitet att skydda barnet och tillgodose dennes behov var begränsade. Det framkom även att professionella kan ha olika förståelser för dels vad våld i nära relationer innebär och dels vad som kan betraktas vara att skydda ett barn från att fara illa i praktiken. Jones och Gross (2000) belyser i sin studie från San Diego i Kalifornien, det komplexa sambandet mellan socialsekreterarens personliga erfarenheter, bakgrund, utbildning och professionella utövande som kan påverka deras sätt att bemöta klienter i våld i nära relationer samt hur de påverkas av detta på olika sätt. Studien visar att socialsekreterare som var utbildade inom våld i nära relationer både lättare kunde upptäcka och identifiera våldet, samt även var mindre benägna att skuldbelägga den våldsutsatta. Studien påtalar vikten av att utveckla utbildningar och rutiner som är särskilt utformade för att hantera de ansvarsområden och utmaningar som socialsekreterare ofta möter i arbetet med klienter i våld i nära relationer.

2.4 BRISTANDE RUTINER OCH BEDÖMNINGSINSTRUMENT

Lundberg och Bergmark (2018) bekräftar att våld i nära relationer är ett vanligt förekommande problem bland klienter som är i kontakt med socialtjänsten, samt att utbildning i våld i nära relationer, hög självupplevd kompetens inom området och administrativa rutiner inom området var för sig ökar sannolikheten att socialarbetare regelbundet frågar klienter om våld i nära relationer och våldsutsatthet. I Findlater och Kellys (1999) amerikanska studie framkommer det att det är av stor vikt att chefer på verksamheter som kommer i kontakt med våldsutsatta främjar samarbete mellan de olika verksamheterna, att det finns större tillit och förståelse mellan olika enheter och verksamheter, tydliga gemensamma mål och en vilja att förändra riktlinjer och arbetet i praktiken - för att få ett framgångsrikt arbete med barn som upplever våld i nära relationer.

Fusco (2013) uppmärksammar i sin amerikanska studie problematiken kring bristen på policys och rutiner som bidrar till att socialarbetare istället tar individuella subjektiva beslut baserade på deras egna personliga övertygelser och erfarenheter, vilket har stor inverkan på besluten om en klients framtid. Mattsson och Münger (2018) belyser att det inte heller finns rutiner eller handlingsplaner för att hantera psykologiskt våld som förekommer mellan föräldrarna och som alltså inte riktar sig direkt mot barnet, utan att det främst är det fysiskt

synliga våldet som hanteras. I dessa fall innebär det att barnets behov kommer i andra hand och föräldrarna får tolkningsföreträde istället för barnet.

Axberg et al. (2018) belyser mer specifikt att det inte finns några strukturerade riskbedömningsinstrument som används inom barnutredningar där våld i nära relation förekommer, varken i Sverige eller internationellt. De diskuterar att en strukturerad intervju även med den som utövar våldet skulle kunna utgöra ett viktigt komplement vid riskbedömning och beslut gällande stöd och behandling i dessa ärenden. De menar att detta troligtvis även skulle kunna bidra till en ökad tillförlitlighet av riskbedömningen. En strukturerad intervju skulle även kunna vara ett första steg för våldsutövaren att vilja ändra sitt beteende och ta emot hjälp.

Enligt Findlater och Kellys (1999) studie har vissa barnenheter i USA börjat screena alla klienter för våld i nära relationer. Författarna tar upp att en svårighet med att barnenheterna börjar arbeta med ärenden där barn upplevt våld i nära relation, är att dessa enheter redan har en stor arbetsbörda, vilken kommer att öka desto mer om alla barn som upplevt våld räknas som våldsutsatta. De ifrågasätter dock om inte dessa fall bättre kan eller bör hanteras av andra enheter eller verksamheter.

2.5 MAMMANS ANSVAR ATT SKYDDA BARNET

Mennicke et al. (2019) diskuterar även barnutredarnas ofta pressade arbetssituation, höga arbetsbelastning, brist på tid och tålamod - och att det utöver detta kan vara utmanande att behöva ha både med den våldsutsatta kvinnan och våldsutövaren att göra. Att intervjua en förälder som misstänks ha utsatt sitt barn och/eller barnets andra förälder för våld är ofta en svår uppgift vilket Axberg et al. (2018) uppmärksammar i sin studie. Detta skulle kunna vara en anledning varför det i Hesters (2011) artikel framkommer en problematik kring att socialsekreteraren engagerar sig i den våldsutsatta kvinnan och arbetar mot förändring men nästan "glömmer bort" våldsutövaren och dennes medverkan i utredningen och dennes väg till förändring.

I samklang med Hester har forskningsstudier av både Stanley et al. (2010) samt Johansen et al. (2017) uppmärksammat att socialsekreterarna fokuserar för lite på pappan och gör den utsatta mamman ansvarig för förändring av situationen samt för barnens säkerhet. Enligt Axberg et al. (2018) riskerar därmed mammorna att belastas för att inte kunna skydda sina barn mot våldsutövande pappor. Jones och Gross (2000) visar en skillnad mellan socialsekreterare här: äldre socialsekreterare var mindre benägna än yngre att påtala för den våldsutsatta mamman att hon måste lämna relationen och var mer benägna att hänvisa paret till parrådgivning. Vad detta berodde på framkom dock inte i studien.

Enligt både Hester (2011) och Stanley et al. (2010) härstammar detta fokus och ansvarsläggande på kvinnan från att förväntningar kopplade till kön påverkade socialsekreterarens agerande gentemot mamman och den våldsutövande pappan. Det visade sig att socialsekreterarna inte alltid pratat med den våldsutövande pappan personligen, både

beroende av att vissa socialsekreterare undviker att ha med den våldsutövande pappan att göra, samt att våldsutövaren själv undviker att prata med socialsekreteraren. I studien av Stanley et al. (2010) framkom bland annat bristen på insatser riktade mot våldsutövaren som bidragande orsaker till detta. Vissa socialsekreterare var medvetna om problematiken och menade att detta berodde på arbetsfördelningen där utredarna utreder och en annan enhet står för insatserna eller behandlingen. Andra orsaker kunde även vara att socialsekreterarna alltför snabbt underskattar faran och tror att den är över då våldsutövaren lämnat hemmet - trots att det är ett välkänt faktum att separationen är den farligaste tiden då våldet ofta fortsätter eller förvärras. De betonar i artikelns slutsats att det därför är av yttersta vikt att socialsekreterare arbetar mer med våldsutövarna istället för att lägga ansvaret på den våldsutsatta.

2.6 SAMMANFATTNING AV FORSKNINGSFÄLTET

Den forskning som vi valt ut inom vårt specifika forskningsfält belyser samtliga bristen på kunskap om och erfarenhet av våld i nära relationer i de verksamheter som kommer i kontakt med dessa ärenden, såsom exempelvis barnenheter inom socialtjänsten och familjerätten. Samverkan mellan verksamheter, ett mer förebyggande och uppsökande arbete, brist på rutiner, handlingsplaner och tid, är andra gemensamma nämnare som anses saknas inom arbetet. Dessa faktorer bidrar alla till att våld i nära relationer inte alltid upptäcks. Ett annat resultat som flera studier visar är att fokus ligger på den våldsutsatta mamman både gällande utredning, förändringsarbete och behandling och att ansvaret att skydda barnet mot den våldsutövande pappan främst blir mammans istället för pappans eller socialtjänstens. Samtidig tidigare forskning belyser även att ärenden som handlar om våld i nära relationer alltför ofta fortfarande ses som en privat angelägenhet och att familjens rätt till familjeliv väger tungt. Utredningarna utmynnar sällan i något, om det ens inleds en utredning i ärendet.

Det finns relativt mycket nationell och internationell forskning om våld i nära relationer sammantaget. Den mesta forskningen handlar om den våldsutsatta, barns upplevelser av våld och av att träffa socialsekreterare, hur den våldsutsatta kvinnan och barnens hälsa påverkats av våldet, hur våldsutövarna tänker, samt hur socialsekreterarens arbetssätt, rutiner och lagstiftning sett ut och påverkat beslut i ärenden gällande våld i nära relationer. Däremot finns inte lika mycket forskning om hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme och eventuella dilemman som kan uppstå i sådana ärenden där barnets skydd vägs mot dennes rätt till båda sina föräldrar. Vi hittade ganska lite forskning som direkt handlar om vår problemformulering eller som svarar på våra frågeställningar, men vi har hittat några få studier som vi anser är intressanta och värda att bygga vidare på. Forskningen vi har använt har till stor del varit baserad på kvalitativa metoder såsom kvalitativa semistrukturerade intervjuer och en del på exempelvis fokusgrupper. Andra har utöver kvalitativ metod använt sig av kvantitativ metod som komplement. Vissa har undersökt akter eller lagtexter. Vi anser utifrån vår genomgång att det finns behov av fler svenska intervjustudier om ämnet, som går djupare in på socialsekreterares resonemang om ärenden och deras förutsättningar i arbetet, vilket är vad vi försöker göra i föreliggande arbete.

3. TEORETISK REFERENS RAM

Vår studie handlar om socialsekreterares konstruktioner och förhållningssätt i sitt dagliga arbete i möte med ärenden och klienter. Teorier och begrepp som kan vara användbara för oss är därför sådana som handlar om den professionella rollen i förhållande till organisation och klient. Vi kommer därför att använda oss av Michael Lipsky's kända teori om gräsrotsbyråkrater och Yeheskel Hasenfelds teorier om människobehandlande organisationer.

3.1 GRÄSROTSBYRÅKRATER

De som Lipsky (1980, s. xi-xii) kallar gräsrotsbyråkrater är personer som arbetar med att fördela förmåner och sanktioner inom exempelvis skola, polis och välfärdsinstitutioner. De interagerar direkt med medborgarna och utövar styrning över dem och det är genom dem som politiken förverkligas (ibid., s. xvi, 3). Det är oftast enbart genom dem som medborgarna kommer i kontakt med staten. Lipsky framställer det som att gräsrotsbyråkraterna står mitt i hetluften, då det är många som har åsikter och krav på sådana byråkratier där de arbetar. Den allmänna debatten kretsar ofta kring dem, bland annat eftersom de står för både det offentliga stödsystemet och den sociala kontrollen (ibid., s. 11-12). Dessutom, eftersom de arbetar klientnära, är det de som får ta emot reaktionerna från klienterna (ibid., s. 9). Gräsrotsbyråkraterna har samtidigt en del makt. Professionerna har stärkt sina positioner och status som yrkesgrupper, så att de numera utgör starka självständiga krafter i debatten (ibid., s. 4). Gräsrotsbyråkraterna har också stort inflytande över klienterna eftersom de förfogar över nycklarna till viktiga delar av medborgarskapet och påverkar klienters självbild genom sina kategoriseringar (ibid., s. 4, 9-10). Deras arbete är långt ifrån det byråkratiska idealet om opersonligt beslutsfattande, eftersom klienterna förväntar sig att bli bemötta med en annan medkänsla än i andra typer av byråkratier. Eftersom gräsrotsbyråkraternas beslut oftast bygger till en viss del på subjektiva bedömningar skapas hopp hos klienterna att de ska kunna få dem på sin sida.

Gräsrotsbyråkrater har ofta valt dessa yrken för att kunna vara andra till hjälp, men arbetsvillkoren gör att arbetet ofta med nödvändighet hamnar långt från de ambitiösa ideal de anställda många gånger har (Lipsky, 1980, s. xi-xii). Gräsrotsbyråkrater blir lätt utbrända eller hänfaller åt ett rutinerat arbetssätt där egna eller organisationens syften sätts främst, men i mer framgångsrika fall hittar de arbetssätt där de kan hantera mängden av ärenden på ett rättvist sätt även om de får sänka sina och klienternas förväntningar på resultatet.

3.2 MÄNNISKOBEHANDLANDE ORGANISATIONER

Yeheskel Hasenfeld (1983) har skrivit en bok där han teoretiserar kring "människobehandlande organisationer" som han kallar dem, vilket är samma typ av byråkratier som Lipsky (1980) skriver om. Dessa organisationer kännetecknas av att de har till uppgift att möjliggöra, skydda och upprätthålla människors personliga välfärd, genom att

definiera, forma eller ändra på människor (Hasenfeld, 1983, s. 1-3). De skiljer sig från andra byråkratier genom att de arbetar direkt med människor som "råmaterial" och har statens uppdrag att främja dessa människors välfärd. Det handlar både om välfärd och social kontroll.

I Hasenfelds typologi över människobehandlande organisationer finns två dimensioner. Den ena är i vilken grad klienterna är välfungerande samhällsmedborgare och den andra handlar om vilken typ av tjänster som organisationen erbjuder. Hasenfeld kallar dessa tjänster förändringstekniker (transformation technologies). Han beskriver tre olika tekniker: processande tekniker som går ut på att klassificera individer, upprätthållande tekniker som syftar till att klienternas välfärd ska upprätthållas och förändrande tekniker som syftar till att ändra på klienterna för att förbättra deras situation. De olika typerna av organisationer i den här indelningen, sex till antalet, har olika utmaningar. I den sjätte som hanterar icke-fungerande klienter och använder förändrande tekniker, är den ständiga frågan vilken nivå av stöd och hjälp dessa klienter ska få. Ett annat problem är att lyckas bedöma vilka klienter som är välfungerande och vilka som behöver förändras. De arbets- och behandlingsmetoder som finns att tillgå ger dessutom ett osäkert utfall. (Hasenfeld, 1983, s. 4-7)

Utmärkande för de metoder som används inom människobehandlande organisationer är att de har koppling till moral och kräver moralisk bedömning (Hasenfeld, 1983, s. 114). De är också osäkra, på grund av komplexiteten hos människor och eftersom det kräver en nära kontakt mellan klient och personal.

Om människobehandlande organisationers mål skriver Hasenfeld (1983, s. 86-87) att det brukar finnas en skillnad mellan officiella och operativa mål. De förra är ofta vida, svårdefinierade och abstrakta och reflekterar den allmänna moralen så tillvida att alla måste instämma i dem. Sådana mål fungerar legitimitetsskapande för organisationen. De operativa målen är vad organisationen rent faktiskt strävar efter, eftersom resursbrist, intressekonflikter och dylikt gör de förstnämnda målen svåruppnåeliga. Som vi förstår det behöver de operativa målen inte vara erkända av organisationen själv, utan de är resultatet av en analys som forskaren gör. Dessa mål uppstår enligt Hasenfeld (s. 108-109) genom förhandling mellan intressegrupper vilka kontrollerar resurser som organisationen behöver. Organisationens tjänster styrs av arbetet för att nå dessa olika mål och det kan ofta innebära att klienters intressen blir åsidosatta.

3.3 SAMMANFATTANDE DISKUSSION OM TEORI

Dessa båda teoribildningar har ungefär samma fokus, på socialarbetares organisatoriska villkor. Det kan dock skönjas en viss skillnad i nivå. Hasenfelds teori har ett mer övergripande organisatoriskt perspektiv på människobehandlande organisationer som helheter, medan Lipsky skriver mer om människorna i organisationen. Teoribildningarna kompletterar på det sättet varandra, men överlappar också varandra i mycket. Båda jämför exempelvis verksamheter som socialtjänsten med klassiska byråkratier och visar skillnaderna. Skillnaderna mellan Lipsky och Hasenfeld ligger mer i, enligt vad vi uppfattar det som, olika detaljnivå och fokus, än att de faktiskt säger emot varandra och de fungerar därför väl ihop.

4. FORSKNINGSMETOD

I följande stycken redovisas de metodologiska val och reflektioner som ligger till grund för uppsatsen, samt hur vi rent praktiskt gått tillväga.

4.1 VETENSKAPSFILOSOFISK UTGÅNGSPUNKT

Vårt grundläggande ontologiska perspektiv är socialkonstruktionistiskt. Vi utgår från tanken att verkligheten är socialt konstruerad av människor i samspel med varandra. Olika begrepps innebörd konstrueras således av de människor som använder begreppen och inom den tidsera som de används och det är dessa vi ämnar undersöka och synliggöra i vår studie. Ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på sociala problem innebär, som Spector och Kitsuse (2001, s.76) tillämpar det, att vi sätter tillståndens objektiva existens eller icke-existens inom parentes och enbart förhåller oss till de konstruktioner av verkligheten som skapats och förhandlats fram mellan människor. Vi ser på och studerar sociala problem och hanteringen av dem, som sociala aktiviteter där människor konstruerar förmodade förhållanden som problematiska och hävdar att de bör ändras (ibid., s. 73, 75).

4.2 METODOLOGISK ANSATS

Vår studie har en kvalitativ ansats. En sådan fann vi naturlig eftersom vårt syfte är att söka en ingående förståelse för komplexiteten i socialsekreterares möte på socialtjänstens barnenheter med ärenden där barn upplever våld i nära relation. Vidare har vi en förstående ansats, där vi vill förstå socialsekreterares förutsättningar, bedömning och förhållningssätt i ärenden där barn upplevt eller riskerar att uppleva våld i nära relation och de villkor och förutsättningar som ligger till grund för detta.

Den metodologiska ansats som vår studie mer specifikt utgår från är grundad teori som utvecklades av Glaser och Strauss under 1960-talet. Grundad teori används främst inom forskning för att skapa teorier om människors beteenden samt skapa problemlösningar som kan appliceras på verkliga livet (Oktay, 2012). Vår studie har inte stora ambitioner när det kommer till teoriskapande eftersom vi har ett litet antal intervjuer och därför inte kunnat uppnå verklig mättnad. Vi följer dock principerna för grundad teori i stora drag. Enligt Padgett (2017, s. 34-35) är det inte ovanligt att grundad teori numera används på det sättet att metoden inte helt fullföljs till alla steg.

Grundad teori kommer till uttryck i vår studie genom en strävan att låta materialet eller datan styra frågeställningar och teorival. Innan data börjat samlas in var det tidigare forskning och teorier som fick tjäna som vägledning i utformandet av studien. När datainsamlingen påbörjats reflekterade vi löpande över insamlad data och lät de frågor och tankar som uppstod

styra den fortsatta datainsamlingen genom att vi i viss mån ändrade våra intervjufrågor för att få svar på frågor och testa tolkningar. I analysarbetet följde vi en variant av den ständigt jämförande metoden.

Då grundad teori innebär ett induktivt tillvägagångssätt och att slutsatser och, om möjligt, teoretiserande, kommer från materialet, är användande av andras teorier i analysen mindre centralt (Padgett, 2017, s.34-35). Forskaren kan dock använda begrepp, teorier eller resultat från tidigare forskning som så kallade "sensitizing concepts" i analysprocessen, vilket också vi har gjort för att ha en referensram. Det innebär att teorierna snarare än att träs över resultatet ska befrukta analysen på ett försiktigt sätt under hela processen.

4.3 METOD FÖR DATAINSAMLING

Data för studien har samlats in genom intervjuer med socialsekreterare. Som underlag för intervjuerna har vi använt en fallbeskrivning/vinjett och en semistrukturerad intervjuguide med frågor baserade på våra frågeställningar. Då syftet var att undersöka socialsekreterares förutsättningar, förhållningssätt och bedömningar, anser vi att intervjuer är den bäst lämpade metoden eftersom vi genom sådana kan komma åt socialsekreterarnas tankar och resonemang i den mån det är möjligt. Enligt Kvale och Brinkmann (2014, s. 142-143) är intervjuer en lämplig metod när forskningsfrågan handlar om mänsklig erfarenhet och innehåller en fråga om hur.

En svårighet med intervjuer som metod är att vi inte kan vara säkra på att socialsekreterarna i en intervjusituation kan svara på hur de reagerar och resonerar i verkligheten. Det kan lätt bli så att de svarar hur de skulle vilja göra, men att det i verkligheten inte blir så på grund av omständigheter som kommer i vägen. En alternativ metod som hade gjort det möjligt att se hur det verkligen går till i praktiken är observation. Eftersom det är en ganska specifik situation vi undersöker skulle observationer emellertid varit ineffektivt, då det inte är säkert att en sådan situation skulle inträffa medan vi var där. Intervjuer får därför ses som den bästa möjliga metoden då tiden inte har funnits att tillbringa på socialkontoren i deltagande observation i hopp om att rätt fall skulle dyka upp. För att få en uppfattning om hur socialsekreterarnas praktik ser ut, konstruerade vi den situation vi ville undersöka, genom att presentera en fallbeskrivning för intervjupersonerna som de fick ta ställning till som om det vore ett ärende i det dagliga arbetet. En svårighet med den metoden var hur en tillräckligt verklighetstrogen fallbeskrivning skulle konstrueras, men då en av oss har egen erfarenhet från arbete inom socialtjänsten med barn som far illa och även hade tillgång till professionella att rådfråga, tror vi att fallbeskrivningen är realistisk.

Även med en fallbeskrivning kan vi inte vara säkra på att intervjupersonerna resonerar likadant som i den verkliga praktiken. Kontexten är inte densamma i och med intervjusituationen och en fallbeskrivning blir ett litet utsnitt av all information och intryck som ett verkligt ärende bär på. Vårt syfte är dock inte heller att testa en objektiv verklighet, vilket är omöjligt. Kvale och Brinkmann (2014, s. 124) betonar att forskaren bör akta sig för att ha en naiv tro på intervjun som en oproblematiserad och direkt kunskapskälla. De presenterar

ett sätt att se på intervjun där intervjun är en kunskapsskapande relation eller kontext i vilken kunskap konstrueras i interaktionen mellan deltagarna (ibid., s. 77). Det finns ingen given kunskap som väntar på att upptäckas, utan det är intervjuaren och intervjupersonen som tillsammans skapar den kunskap som blir resultatet av intervjun. Det står i linje med vår socialkonstruktionistiska utgångspunkt. Det intervjuerna kan bidra till att synliggöra är hur socialsekreterare talar om barn som upplever våld i nära relation och hur de kan förklara och redovisa sin praktik i sådana ärenden. De visar också hur de konstruerar och framställer sin arbetssituation och förutsättningar samt hur de aktivt förhåller sig till och pratar om principer för det sociala arbetet och barnets bästa.

4.4 URVAL

Vi har valt att intervjua socialsekreterare från socialtjänstens barnenheter i några olika kommuner, både små, nya och/eller stora kommuner samt även några erfarna konsulter som arbetat på flera olika kommuner genom sina långa yrkesverksamma liv. Orsaken till att vi ville intervjua socialsekreterare i flera kommuner är att vi föreställer oss att synsätt och praktik kan skilja sig åt mycket mellan kommuner – dels genom att olika kulturer kan utvecklas på enheterna och dels att olika stora eller nya kommuner kan ha olika rutiner och arbetssätt och kommit olika långt i utvecklingen. Målet är inte att kunna generalisera resultaten i någon hög grad, men vi vill inte att resultaten skulle bero enbart på att vi studerar socialtjänsten i exempelvis en liten eller nybildad kommun. För urvalet av intervjupersoner har vi använt kontakter på de ställen där vi haft tillgång till sådana och i övrigt låtit enhetschef på barnenheten fråga sina anställda om någon velat delta. Vi har valt att ha med både unga och äldre intervjupersoner som arbetat kortare men även längre inom socialtjänsten, för att få ett så brett urval som möjligt.

4.4.1 INTERVJUPERSONER

Vi har intervjuat sex stycken socialsekreterare på olika barnenheter i Sverige. Våra sex intervjupersoner har bestått av en blandning mellan både yngre och nyexaminerade socialsekreterare på barnenheter som jobbat mellan tre månader upp till något år, samt äldre erfarna som varit yrkesverksamma tjugo-trettio år som socialsekreterare, inom främst barnenheter och i olika kommuner i Sverige. Fördelningen av unga och nyexaminerade gentemot äldre och erfarna har varit 50/50. Det har dock varit övervägande kvinnor då könsfördelningen inom barnenheter tycks se ut så i dagsläget på flertalet socialtjänstkontor i Sverige. Intervjupersonerna har vi valt att benämna IP1, IP2 och så vidare.

4.5 EXPERTKONSULTATION MED IVO

Ett samtal har även förts via telefon med Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som en expert-konsultation gällande förfarande angående vår fallbeskrivning för att ha något att förhålla oss till när vi jämför intervjupersonernas svar, då IVO är den verksamhet som synar socialtjänsten och ser till att lagar, regler och riktlinjer följs. Detta samtal har inte spelats in utan anteckningar har skrivits ner under samtalets gång.

Den information som IVO bidragit med är att enligt dem och enligt svensk lagstiftning bör all information om misstanke eller oro om att ett barn far illa omedelbart anmälas eller vidarebefordras till rätt instans. När det handlar om att barn eventuellt upplever våld ska detta omedelbart hanteras. Dock menade IVO att det till viss del kan handla om en bedömningsfråga av socialsekreteraren, men om informationen handlar om våld ska detta aldrig bedömas eller värderas utan detta får rätt instans göra i en förhandsbedömning – då “våld är våld” enligt IVO.

4.6 BORTFALL

En intervju som var inplanerad föll bort då tiden började bli knapp för att hinna intervjua, transkribera och koda den, samt att vi ansåg att de intervjuer vi redan hade, som vardera var mellan en timme och en och en halv timme långa, var tillräckliga. Då våra intervjuer blev så pass långa ansåg vi att sex stycken därför kunde anses räcka utifrån den tid vi hade till förfogande för genomförandet av studien.

4.7 FALLBESKRIVNING

Innan vi genomförde intervjuerna skrev vi en fallbeskrivning och skapade en intervjuguide (se bilaga 1) att använda oss av i intervjuerna. Fallbeskrivningen är baserad på ett fall som den ena av oss stötte på under sin praktikperiod på en barnenhet, men som ändrats i vissa detaljer för att inte vara för likt. Fallbeskrivningen beskriver delar av den information som framkommer i ett utredningssamtal som socialsekreteraren har med ett barn/ungdom som ännu inte fått några insatser. När vi utformade fallbeskrivningen försökte vi att inte rikta läsarens fokus för tydligt mot det som står i fokus för vårt intresse, nämligen informationen om det våld som riktas mot våldsutövarens nya partner i andra barns närhet än den aktuella klientens. I början av fallbeskrivningen har vi med information om allvarliga problem som barnet/ungdomen har som kan avleda uppmärksamheten från informationen i slutet om pappans våld mot sin nya partner.

Utifrån den erfarenhet vi har kan det ofta vara så att klienten kommer till socialtjänsten på grund av en annan problematik och att oro om våld som upplevs i nära relation, särskilt om det är i den “andra” familjen, presenteras i förbifarten och kanske därför även lätt missas att utredas vidare. Det blir med nödvändighet mindre information och intryck i en fallbeskrivning än i verkliga kontexten, vilket gör att situationen blir en annan, men vi har försökt motverka detta i viss mån genom att ha med annan problematik i fallbeskrivningen. Om intervjupersonen inte har tagit upp informationen om våld har vi frågat uttryckligen hur denne skulle värdera den och agera, så på det sättet har den inte kunnat missas såsom det lättare kan ske i ett faktiskt utredningssamtal i praktiken.

4.8 INTERVJUGUIDE OCH INTERVJU

Intervjuguiden är utformad så att vi först tackar intervjupersonen för att denne vill vara med och ger inledande information om hur intervjun kommer gå till. Kvale och Brinkmann (2014, s. 170-171) framhåller att det är viktigt att skapa en god kontakt med intervjupersonerna och

de första minuterna av intervjun är då avgörande. De föreslår att forskaren ska börja intervjun med att ge information och definiera situationen för intervjupersonen, vilket vi har försökt göra. Därefter har vi ett antal mer allmänna frågor om hur länge personen arbetat på enheten och hur arbetssituationen ser ut. Vi tänkte att det blir ett bra sätt att komma igång och en mer lättsam början, att inte ställa de mest ingående och teoretiska frågorna först. Med det menar vi inte att dessa inledande frågor inte också är viktiga.

Sedan har vi låtit intervjupersonen läsa fallbeskrivningen och denne har fått svara på frågor om vad hen skulle göra i ett sådant ärende. Vi valde att placera fallbeskrivningen ganska tidigt i intervjun för att intervjupersonerna inte skulle hinna tröttna innan vi kommit dit och för att inte våra övriga frågor skulle påverka hur intervjupersonerna bedömer fallbeskrivningen. Frågorna som vi ställer innan fallbeskrivningen är så pass allmänna att vi inte tror att de påverkar intervjupersonernas fokus nämnvärt. Efter att intervjupersonen läst fallbeskrivningen frågade vi ganska öppet formulerat hur denne hade hanterat ärendet. Om det behövdes efter intervjupersonens redogörelse ställde vi mer specifika frågor. Kvale och Brinkmann (2014, s. 177) menar att intervjuaren bör vänta med specifika och mindre öppna frågor så att intervjupersonen först får ge sin egen beskrivning.

Efter frågorna, som är direkt kopplade till fallbeskrivningen, har vi ett antal frågor om hur intervjupersonen upplever sitt handlingsutrymme, kunskap om våld i nära relationer och hur personen förstår principen om barnets bästa och ser på socialtjänstens ansvar i sådana situationer. Genom sådana frågor och även de om arbetsmiljö, får vi svar på den första och tredje frågeställningen och förståelse för vad som påverkar socialsekreterarnas hantering av ärendet i fallbeskrivningen. Vilka frågor vi väljer att ställa påverkar naturligtvis vilka svar vi får och den förståelse vi uppnår i analysen, så här styr vår förförståelse resultatet i ganska hög utsträckning. Frågornas inriktning är hämtade från vad som framkommit i tidigare forskning, de teorier vi använder och vårt egna intresse. För att studien ska bli mer resultatstyrd har vi försökt förhålla oss lyhörda i intervjun för sådant i intervjupersonernas svar som går emot vår förförståelse. Detta för att det skulle vara möjligt att omvärdera intervjuguiden om det visade sig att vi ställde fel frågor. Generellt har vi försökt formulera alla frågor så att samtalet ska flyta på bättre och för att få mer utförliga svar vilket skulle ge oss mer information att jobba med i analysen. Frågorna är öppna och ger alltså inte ett fast ja eller nej.

4.9 GENOMFÖRANDE

Intervjuerna delade vi upp mellan oss två uppsatsförfattare och genomförde dessa var och en med respektive intervjuperson. De flesta intervjuer ägde rum i intervjupersonens kontorsrum eller annat rum där samtal kunde föras utan att bli störda eller hörda utifrån. Vi har spelat in intervjuerna med hjälp av mobiltelefonens röstmemo-app och hade telefonen i flygplansläge för att öka datasäkerheten och inte bli störda mitt under intervjun. Inspelningen överfördes därefter till dator och raderades från telefonen. Under intervjun har vi försökt tänka på vår samtalsmetodik och använt olika samtals tekniker, såsom spegling, för att få samtalet och intervjun att kännas bekväm, men även för att veta att vi har förstått det de berättar på rätt sätt. Eftersom vi berör känsliga ämnen och komplexa fall anser vi att detta är särskilt viktigt för att

inte skapa ett obehag hos de personer som vi intervjuar, samt att minska missförstånd och feltolkande. Vi såg det som viktigt att fånga upp ord och påståenden, ställa följdfrågor och verka intresserade. Kvale och Brinkmann (2014, s. 154) framhåller även de, att det är bra att ställa kontrollfrågor till intervjupersonen under intervjun. Genom dem förvissas intervjuaren sig om att han eller hon verkligen förstått vad intervjupersonen menar, vilket gör intervjun lättare att tolka senare under analysarbetet. Vissa frågor i intervjuguiden kändes inaktuella i några intervjuer och olika följdfrågor behövde ibland läggas till, så vi har således inte följt intervjuguiden strikt, vilket heller inte var intentionen.

Kvale och Brinkmann (2014, s. 170-171) skriver att det är viktigt att tänka på hur slutet av intervjuerna utformas eftersom det påverkar intervjupersoner känslomässigt att tänka efter och berätta intensivt och de behöver få lämna intervjusituationen på ett bra sätt. Kvale och Brinkmann föreslår att forskaren frågar i slutet om intervjupersonen har något mer att tillägga och hur personen upplevde intervjun, något som vi har gjort.

Efter intervjuerna har vi försökt ta oss tid att reflektera över dem och skriva ner de tankar som kommit till oss under intervjun och efteråt. Vi har försökt transkribera intervjuerna så snart som möjligt efter att vi hållit dem, så att vi skulle minnas dem väl, men detta har inte alltid gått att genomföra. När vi transkriberat har vi fokuserat på innehållet mer än att det skulle framgå exakt hur det låtit när personen sagt det, eftersom det är innehållet i vad intervjupersonerna sagt som står i fokus för vår undersökning. För konfidentialiteten är det också bra om personernas uttryckssätt inte märks för tydligt eftersom det annars finns en risk att någon känner igen dem, resonerar vi.

4.10 ANALYSMETOD

Den analysmetod vi har använt är Strauss och Corbyns *Constant comparative method*. Den ständigt jämförande metoden beskrivs som en del av kärnan i grundad teori (Boeije, 2002,) och är därför ett naturligt val när vi vill att analysmetoden ska fungera väl ihop med vår metodologiska ansats. Hade vi använt oss av mer öppna intervjuer hade någon typ av tematisk analys kunnat vara passande, men då vi fokuserar på ett specifikt problem och ställer något mer avgränsade frågor, kan den jämförande metoden vara mer tjänlig, särskilt också eftersom vi ville jämföra mellan olika socialsekreterare för att se om det finns skillnader. Boeije (2002) har skrivit en artikel som vi tagit hjälp av, som ger en stegvis guide till den ständigt jämförande metoden. Det ständiga jämförandet innebär enligt henne att jämföra dels inom samma intervju och dels mellan intervjuer.

Vi har börjat med att öppet koda varje intervju och ge allt som sägs en beskrivande etikett/kod. När samma etikett återkommit i intervjun har vi jämfört dessa ställen: kontext, likheter och skillnader och om saken belyses på olika sätt. Genom att jämföra inom intervjun ser forskaren i vilken grad den är konsekvent och i vilken grad intervjupersonen säger emot sig själv menar Boeije (2002). Vi har också sorterat koderna i kategorier och på så sätt fått en helhetsbild av intervjun och ett provisoriskt kodschema. Koderna och kategorierna i de olika intervjuerna och intervjuerna i sin helhet har sedan jämförts med varandra. Detta bör göras för

att se om intervjupersonerna talar om samma saker och huruvida fenomenen beskrivs på samma sätt av intervjupersonerna (ibid.). På det sättet har vi kunnat ordna kategorierna i mer övergripande teman som redovisas i uppsatsens avsnitt om resultat.

Datansamlandet och jämförelserna ska egentligen ske till dess att mättnad uppstår – det vill säga att ingen ny information längre framkommer (Boeije, 2002). Eftersom vi inte kunnat hinna med särskilt många intervjuer och haft begränsat med tid för analysen har verklig mättnad inte uppnåtts. Vi har dock hittat teman samt uppnått en större förståelse, genom jämförelserna och genom detta kan vi redovisa svar på frågeställningarna.

4.11 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Initialt tänkte vi att vår studie inte är särskilt problematisk i etiskt hänseende eftersom vi inte intervjuar utsatta människor. Kvale och Brinkmann (2014, s. 99) menar dock att etiska frågor, stora som små, alltid ska beaktas under alla stadier av forskningsprojektet. En tidig fråga gäller syftet med studien, som bör ha vetenskapligt värde och bidra till att förbättra det som undersöks för att vara etiskt försvarbar. Att vår studie bidrar till forskningsfältet är något som diskuteras ovan i avsnittet om tidigare forskning. En noggrann genomgång av tidigare forskning ökar möjligheten att studien bidrar med ny kunskap. Vår önskan är att studien ska hjälpa socialarbetare i ärenden där barn upplever våld. För att det ska uppnås har vi försökt beakta noggrannhet och lyhördhet under hela processen. Vårt att tänka på ur ett etiskt perspektiv är också hur vi framställer utsatta grupper i uppsatsen, så att vi inte bidrar till att dessa, i vårt fall barn och kvinnor som upplevt våld, framstår som passiva objekt. Vi har därför reflekterat över våra val av termer för att beskriva dessa. Viktigt är även att ha i åtanke att inte främja negativa och stereotypa könsuppfattningar som att det enbart är män som utövar våld i nära relation, vilket vi försökt motverka genom att i vår avgränsning av ämnet påtala detta – att även kvinnor och barn kan vara den som utövar våldet.

Kvale och Brinkmann (2014, s. 99) nämner vidare att det när intervjuerna planeras är viktigt att tänka på samtycke, konfidentialitet och konsekvenserna för intervjupersonerna av att delta. Inför intervjusituationen bör intervjuaren tänka över hur intervjupersonen kan reagera under intervjun. Det faktum att vi känner många socialsekreterare, eller chefen, som vi frågar i vårt sökande efter intervjupersoner, kan bidra till att de känner en press på sig att delta. Fördelen med att fråga chefen är dock att intervjupersonerna kan göra intervjuerna på arbetstid och har stöd från chefen och arbetsgruppen om personen behöver bearbeta intervjuerfarenheten. Vi har planerat upplägget i intervjuerna med fokus på att det ska kännas bra för intervjupersonerna.

På grund av att vi inte ville råka påverka intervjupersonernas bedömning av fallbeskrivningen genom vår specifika frågeställning, bestämde vi oss för att inte avslöja våra exakta frågeställningar för intervjupersonerna innan intervjuerna var utförda, utan enbart övergripande syfte med studien. Då frågorna i intervjuguiden sedermera innefattar frågeställningarna, torde det därmed ha framgått i efterhand vad studien handlar om och dess syfte.

När det gäller transkriptionen av intervjuerna skriver Kvale och Brinkmann (2014, s. 99) att det är viktigt att beakta konfidentialiteten och att den skrivna versionen av intervjun är lojal mot vad intervjupersonen sagt eller uttryckt muntligt. I analysstadiet är en fråga att ta ställning till, hur djupt och på vilket sätt intervjupersonen kan analyseras och granskas. När undersökningen slutligen ska presenteras behöver man också då beakta konfidentialiteten och vilka konsekvenser den presenterade studien får för intervjupersonerna samt se till att det är en väl verifierad studie som läggs fram (ibid., s. 100). Vi har, i intervjuerna och i vårt sätt att skriva, försökt undvika att intervjupersonerna ska känna sig personligen ifrågasatta. Till verifieringen av vår studie bidrar bland annat det att vi varit noga med att försöka följa upp intervjupersonernas uttalanden under intervjun för att försäkra oss om att vi förstått rätt. Den ständiga jämförelsen under analysen är också viktig för att ett trovärdigt resultat ska uppnås.

4.12 TROVÄRDIGHET, TILLFÖRLITLIGHET OCH ÖVERFÖRBARHET

En av oss besitter en del kunskap och erfarenhet sedan tidigare om ämnet våld i nära relationer. Kvale och Brinkmann (2014, s. 88) menar att det kan vara till hjälp att ha kunskap om ämnet för intervjun eftersom forskaren då lättare upptäcker mönster i myllret av ord i datan. Det kan även vara positivt tror vi, att man "pratar samma språk" och därmed lättare förstår begrepp som används inom socialtjänsten vilket bidrar till att intervjupersonen därmed inte behöver förklara typiska begrepp. Att det kan finnas en förväntan att vi ska kunna läsa mellan raderna och förstå vad de menar utan förklaringar kan dock vara en nackdel eftersom det finns risk att vi förstått fel. Som redan nämnts har vi dock varit noga med att använda följd- och kontrollfrågor.

Något som möjligen kan utgöra en risk för trovärdigheten och tillförlitligheten i vår studie är svårigheten att rekonstruera en faktisk situation genom en fallbeskrivning. Stress, arbetsbörda, tidspress med mera skulle nämligen kunna utöva stor påverkan på hur socialsekreteraren har möjlighet att vara uppmärksam och noggrann i sin bedömning i ett verkligt fall. Under intervjuerna finns ytterst lite av dessa faktorer närvarande, eventuellt nervositet inför intervjun och kanske en rädsla att "svara fel". Detta i sin tur skulle kunna påverka svaren i den riktning som intervjupersonen tror att vi som intervjuar förväntar oss. Det finns även en risk att vår egen förförståelse och fördomar om vad som påverkar arbetet som socialsekreterare och vad vi anser är socialtjänstens ansvar och vad barnets bästa är, färgar både frågorna som ställs samt analysen av svaren. Dock är detta något vi ständigt haft i åtanke när vi färdigställt intervjuguiden samt under intervjuer och analys.

5. RESULTAT

Vårt kodade material har vi delat upp under olika teman som på olika sätt svarar på våra frågeställningar. Temana som vi kommer att utveckla i vår resultatdel nedan är: *Tung och hög arbetsbelastning, Kompetens och kunskap om våld i nära relation, Handlingsutrymme, Brist på rutiner och screeningsverktyg i våldsärende, Fallbeskrivningen och anmälningssplikten, Synen på våldsutövande föräldern, Bedömning av umgänge med våldsutövande pappan, Våld som anmäls och leder till utredning och Föräldraförmåga och föräldraansvar.* Vi har försökt presentera temana så att de följer samma ordning som våra frågeställningar, i den mån det har varit möjligt att avgränsa vilken frågeställning varje tema tillhör.

5.1 TUNG OCH HÖG ARBETSBELASTNING

Något som samtliga intervjupersoner påtalade var den väldigt pressade arbetssituationen på grund av den höga arbetsbelastningen, som bidrog till stress och ett behov av att prioritera, både mellan olika ärenden men även mellan olika uppgifter. Främst var det dokumentationen som prioriterades ner framför mer akuta situationer och ärenden. Detta överensstämmer bland annat med Wörlén och Bergmarks (2012) studie som även visar att det inte alltid behöver handla om brist på tid eller ekonomiska resurser, utan också kan handla om politisk styrning och administrativa bestämmelser som står i konflikt med klientens intressen och behov.

Det blir ju inte - ju mer man har desto mindre hinner du ju utreda. Ibland är det ju bara att du gör så att säga "good enough", mer ofta än sällan skulle jag säga. Det gynnar ju inte klienterna egentligen och så kanske de kommer tillbaka. Så man gör ju bara precis det man måste göra. (IP 4)

De flesta av intervjupersonerna menade att det är brist på personal i förhållande till mängden ärenden, vilket de menar är den främsta orsaken till den stora arbetsbelastningen. Intervjupersonerna förbinder detta med ökat antal anmälningar, brist på resurser, svårigheter att rekrytera rätt kompetens, dokumentationskrav och att kraven på effektivitet är stora.

Rättare sagt så tycker jag såhär: att det är för många klienter på för lite tid. Man skulle behöva vara fler, för man behöver reflektera, man behöver tänka, man behöver kunna sova på saken, det vill säga du får in ett ärende och du ska göra en bedömning. Om det är jätteakut måste du göra det inom en timme eller sådär, eller inom samma dag, men ibland så kan man tänka sig, det här var lite klurigt, jag tror jag lämnar det för idag, tar in all information, skriva ner det, sedan sover jag på saken - för att göra rätt beslut, för man behöver inte rusa åstad jämt. Så det skulle man behöva, mer tid - fler anställda och mer tid, men så tror jag att det ser ut i hela Sverige faktiskt. (IP 3)

Som vi ser i båda citaten kan arbetsbelastningen påverka kvalitén på utredningarna och medföra att besluten inte blir lika väl genomtänkta som socialsekreteraren skulle önska. Samtliga vittnar dock om ett stort engagemang för sitt arbete, vilket inte tycks ha förstörts av arbetsbelastningen. Lipsky (1980. s. xi-xii) menar annars att gräsrotsbyråkrater lätt förlorar sina ideal eftersom förutsättningarna omöjliggör att de uppfylls. Intervjupersonerna tycks

dock ha hittat olika strategier för att hantera arbetsbelastningen, bland annat genom att prioritera bland arbetsuppgifterna. Trots den höga arbetsbelastningen verkar de flesta (vilket framkommer under senare teman) ändå anse sig ha relativt stort handlingsutrymme och goda möjligheter att skydda barn, vilket gör att konflikten kanske därigenom inte behöver uppstå. Vi noterar också att de flesta säger sig vara nöjda med sin arbetsinsats, men att majoriteten hänvisar detta till att de “gör så gott de kan”.

Min egna upplevelse är att vi gör så gott vi kan, försöker liksom, och är det liksom att det inte har funkade så då är det alltid nån som larmar igen: “nu är jag orolig här”, sen finns det ju extrema fall där det inte kommer till vår kännedom om barnet far jätteilla, som dom här fallen man ser i media ibland. Och ibland behöver det inte stämma heller, det som media säger, för att vi har ju sekretess, vi kan inte liksom, argumentera för varför man har gjort som man har gjort. (IP2)

Detta tolkar vi som ett tecken på att intervjupersonerna fått sänka sina förväntningar på vad de ska kunna uppnå, som Lipsky (1980. s. xi-xii) menar ofta blir nödvändigt. Intervjupersonerna tycks ha som en typ av strategi - medveten eller omedveten, att skilja noga på sina arbetsinsatser och resultatet av arbetet. Vi upplevde att de verkade tycka att det var svårt att svara på frågan om när de upplevde sig göra ett dåligt arbete, men på frågor om arbetsvillkoren pratade de däremot om att mycket skulle behöva göras noggrannare.

Flera hänvisade till organisatoriska problem i verksamheten som förhindrar att arbetet fungerar effektivt. Några intervjupersoner saknade exempelvis tillgänglighet från enhetschefen då denne sällan var på plats på grund av andra ärenden som gällde kommunens ledning.

(...) alltså där, jag har varit ganska öppen med ledningen att jag tycker att det är, det är inte den tillgängligheten som jag vill ha, jag skulle vilja att dom var mer tillgängliga, på plats och mer alltså när du går förbi så ska du kunna liksom prata med din gruppleddare, eller att man att det finns möjlighet att boka tid regelbundet och träffas för vi har ju avstämningar en gång i veckan och är med gruppleddaren, men ibland blir det att det dyker upp saker som gör att det ska ställas in. (IP2)

5.2 KOMPETENS OCH KUNSKAP OM VÅLD I NÄRA RELATION

Flera av intervjupersonerna ansåg att de själva hade ganska goda eller till och med stora kunskaper om våld i nära relation, men att kunskapen såg olika ut på enheten mellan olika socialsekreterare. Detta är i linje med flera andra studier, av bland annat Axberg et al. (2018) som beskriver brist på kompetens bland socialsekreterare. Flera av våra intervjupersoner ansåg dock att det var brist på kompetens rent generellt på enheten. En menade att det blir problematiskt när många nyanställda är nya i yrket och inte ännu erhållit erfarenhet eller kunskap om våld i nära relationer, samt det finns få erfarna kvar på enheten. De flesta av intervjupersonerna hade gått någon typ av utbildning om våld i nära relation - vanligast var utbildning i FREDA - ett bedömningsinstrument för att identifiera och bedöma våld. Flera hade även läst mycket på fritiden om ämnet, men de flesta betonade att erfarenheten av att arbeta med sådana ärenden hade gett dem kunskap. Flera studier såsom Johansen et al. (2017) och Jones och Gross (2000) betonar vikten av utbildning och specifik kompetens inom ämnet våld i nära relationer för att kunna hantera de utmaningar som socialsekreteraren ofta möter i arbetet med klienter.

Trots att de flesta av våra intervjupersoner ansåg att deras egen kunskap var god om kvinnors utsatthet i våld i nära relationer och skydd av barnet, så upplevde minst en att denne inte hade tillräcklig kunskap om vilka insatser som de kunde erbjuda våldsutövaren och vad som fanns att tillgå i kommunen. Denne efterfrågade starkt denna kunskap.

Det här med kvinnor har jag mer koll på, när dom blir utsatta och det, utifrån våran roll liksom, hur skyddar man barnet utifrån FREDA-utbildningen och sådär, men jag tycker att jag har alldeles för lite koll på våldsutövare och dom insatserna som finns där och den nya forskning som har kommit ut. Men tänker man bara lite logiskt så är det ju bra att ta tag i grundproblemet, där kvinnan är det sekundära problemet eller vad man ska säga, den blir konsekvensen av ett problem. Så att tar man itu med grundproblemet, ja, då kanske man slipper gömma kvinnorna och habiliterar mannen och så. Men där beror det också på, jag skulle vilja veta lite mer om insatserna som finns och hur man jobbar med det, det är säkert olika i olika kommuner. Vissa kommuner kanske inte jobbar med det alls. (IP2)

Brist på kunskap om hedersvåld var det också flera som nämnde. Flera intervjupersoner nämner att de har många ärenden där våldet är naturligt i klienternas kultur. En berättar att personen ofta upplever dessa ärenden särskilt frustrerande eftersom det är svårare att få medlemmarna i familjen att berätta om våldet. Kvinnorna är ofta väldigt rädda för att berätta om våld för att de kan få hela församlingen mot sig och få det värre hemma. De och barnen är också tystare eftersom våldet är ett naturligt inslag i familjelivet, i kulturen, menar intervjupersonen.

Jag tror att de är tystare i den här konstellationen där det är ett naturligt inslag, i, i familjelivet. För det patriarkaliska det går ju från mannen ner till sonen, över, inte via hustrun utan sonen och sen de andra barnen ner. Så alla slår alla neråt. Och finns det en stor son, då kanske han till och med slår mamma. För han står i högre rang hemma, om pappa inte är hemma. Och det här går ju, och det här är jättesvårt att prata om, för så här är det bara. De vet ingenting annat. (IP 5)

Intervjupersonen menar att hedersvåld/patriarkalt våld är mer komplext att jobba med. Denne samt ytterligare en till intervjuperson efterlyser kunskap om den typen av våld och att den inte räcker till i nuläget. En annan intervjuperson tror även att socialtjänsten undviker att prata om samt satsa på hedersvåld för att inte uppfattas som rasistisk. Ytterligare en intervjuperson berättar om att många invandrare har en ålderdomlig syn på barnuppfostran och en annan syn på våld och att socialtjänsten får in många ärenden som handlar om det. Intervjupersonen känner sig tvungen att, innan denne säger detta i intervjun, först förklara sig inte vara rasist.

5.3 HANDLINGSUTRYMME

De flesta av intervjupersonerna upplevde sig ha ett tillräckligt handlingsutrymme och att just våld i nära relationer alltmer börjar prioriteras på enheterna. Andra upplevde dock ändå att deras handlingsutrymme var begränsat på grund av olika lagar och regler som måste följas. I Peckover och Trotters (2015) studie beskrivs utmaningarna med att skydda barn i våld i nära relationer: trots en stor medvetenhet om våld i nära relationer så upplever socialsekreterare ändå att deras kapacitet att skydda barn och tillgodose dennes behov är begränsade.

En av våra intervjupersoner påtalade vikten av att screena efter våld i klientsamtal – att våga ställa frågan och menade att det fanns luckor i både lagstiftningen och rutiner som försvårade

detta. Detta bekräftade även Lundberg och Bergmark (2018) i sin studie som betonar hur utbildning i våld i nära relationer, hög självupplevd kompetens och rutiner inom området var för sig ökar sannolikheten att socialarbetare regelbundet frågar klienter om våld i nära relationer och våldsutsatthet.

Vi kan bara göra så mycket, men vill vi göra nåt, så återigen: man måste ställa frågan och frågan ska riktas till dom vuxna, generellt i barn, i relation till ärendet men, det är dom vuxna vi måste screena, för det är dom som har ansvaret för det egna beteendet men också gentemot barnet. Det finns massor med luckor där som. Men det är klart det finns sätt att komma runt det, fast det är återigen regleringen av våra skyldigheter som försvårar. Men ställa frågan! (IP1)

En stor del av intervjupersonerna var missnöjda med hur andra instanser i samhället hanterar våld i nära relation: att polisens resurser satsar mer på annan brottslighet och att åklagare ser mellan fingrarna och ofta lägger ner åtal när det handlar om våld mot kvinnor. En intervjuperson hade velat att polisen lyssnade mer på intervjupersonen så att det gick att samarbeta om att få fast våldsutövare. Vid något tillfälle hade intervjupersonen haft ett bra samarbete som gjort att en våldsutövare blivit dömd. Nästan hälften av intervjupersonerna säger sig egentligen ha velat "låsa in" våldsutövaren/mannen - och påtalade svårigheten med att få någon dömd för våld i nära relationer och komplexiteten att arbeta med våld nära relation.

(...) men dom här lagarna och reglerna gör att jag inte får eller kan, jag skulle ju vilja låsa in papporna (skrattar), ja det låter hemskt att säga det men den största delen av våldet som förekommer i nära relationer är ju män, det är inga kvinnor, så det är därför jag säger papporna, det är inte för att jag har fördomar, (skrattar), utan mer utifrån forskningen vad den visar liksom, och då, jag tycker det är jättetråkigt att man begränsar kvinnorna och inte begränsar männen (...) att det är svårt att påvisa i den här normaliseringsprocessen, att kvinnan inte är redo, tar tillbaka sin anmälan. Det handlar ofta om det här med kärlek, hat, kärlek, hat, och då kan det bli så att kvinnan fastnar i det här och blir medberoende. Svårt att bryta mönster och där kan det bli så att hon anmäler, tar tillbaka sin anmälan, anmäler tar tillbaka sin anmälan, så den, då läggs det ju ner. (IP2)

En av dem tyckte även att det borde vara obligatoriskt för våldsutövare att komma till socialtjänsten och prata, eftersom våldsutövare kan välja bort att komma på deras utredningssamtal som det är i dagsläget.

(...) och jag skulle också vilja ha, skulle vilja att det blev tvingande samtal när någon har slagit någon. För det är det inte nu. Det är frivilligt alltså, med oss då. Ja pappan behöver inte gå på någonting, han kan välja bort rubbet, men jag tycker att när det är misshandel så borde det gå. Det borde gå, vara en annan lagstiftning så att man kunde tvinga honom att ha fotboja och gå i behandling. (IP 3)

Denna problematik, att socialsekreterarna inte alltid pratat med den våldsutövande pappan personligen, både beroende av att vissa socialsekreterare undviker att ha med den våldsutövande pappan att göra, samt att våldsutövaren själv undviker att prata med socialsekreteraren, tog även studien av Stanley et al. (2010) upp.

Flera intervjupersoner vill att det ska vara tvingande för våldsutövande föräldrar att gå i behandling. Detta samtidigt som de säger sig ogilla tvångslagstiftning som LVU (lagen om

vård av unga). Någon efterfrågade även rutiner och sätt att snabbare och lättare fånga upp våldsutövarna och kunna erbjuda dem hjälp att sluta utöva våld.

(...) det jag skulle önska det är just det jag vet så lite om, insatser för männen, motivera dom till att söka hjälp, nån som fångar upp dom, för att min känsla eller det jag har hört eller det jag har kommit i kontakt med det är att många tänker, ahmen jag vill inte jobba med männen, men vem ska då jobba med dom här männen? Och hur ska dom då kunna ändra, förändra sitt beteende? För att alla behöver få chansen till att få hjälp, om dom nu vill ha hjälp. Alltså jag vet inte, det kan ju bli väldigt jobbigt. Majoriteten av socialtjänsten är kvinnor som jobbar, jag vet inte om det har nåt samband med det att göra, det är ju jättesvårt att säga, att man backar av den anledningen liksom. Det är motsatta könet och det är dom som utsätter kvinnorna för det här, så att man har svårt. Och jag tänker såhär att man behöver inte, förut tänkte jag att aldrig, jag vill inte jobba med dom här, men nu har jag faktiskt ändrat uppfattning lite grann, för att jag tänker, jag behöver inte accept...eller jag behöver inte förstå det dom håller på med, och jag behöver inte respektera (skratt) det heller, utan nu är jag här för att hjälpa den här personen att bli en bättre människa, mer så får man nog tänka, så att den inte skadar fler människor. (IP2)

Enligt Lipsky (1980, s. 3-4, 9) har gräsrotsbyråkrater viss makt eftersom det är de som fördelar förmåner, utövar den offentliga kontrollen över medborgarna och eftersom deras kategoriseringar ofta påverkar klienternas självbild. Den makten tycks dock inte så väldigt framträdande när socialsekreterarna pratar om våldsutövarna. Intervjupersonerna är inte särskilt optimistiska i fråga om sin makt att skapa förändring i våldsutövarens beteende. De verkar inte tro att de kan påverka just våldsutövarnas självbild. En av dem försöker, med övertygande och uppläxande tillvägagångssätt, men det är snarare i kraft av sin ålder som personen hämtar sin auktoritet. Det de kan göra är att ta ifrån dem barnen i vissa fall när våldet är av "allvarligare" art, men det låter inte på socialsekreterarna som att det är ett påtryckningsmedel som hjälper så ofta. Sedan är det inte deras huvudsakliga arbete att förändra våldsutövare, men genom att förbättra våldsutövarens förmåga att tillförsäkra barnet en trygg uppväxt – det vill säga att inte utöva våld – menar vi att barnets intressen bättre skulle kunna bli tillvaratagna, vilket gör att det inte torde ligga helt utanför deras område.

En annan intervjuperson nämner att samverkan med andra instanser eller enheter såsom vuxenenheten kan utgöra ett hinder i hens arbete. Vuxenenheten bestämmer över den utsatta mammans placering i ett eventuellt skyddat boende, vilket påverkar barnet som oftast följer med. De kan även göra bedömningen att mamman inte behöver skydd i fall där barnutredaren bedömt det motsatta och anser att detta vore bäst för barnet.

Vi kanske tycker att det finns en större hotbild än vuxen gör. De kanske tycker att föräldern – på vuxenenheten har föräldern väldigt mycket eget ansvar. Och vi kanske är vana vid att vi vill gå in och stötta upp mer än vad de vill göra, så den diskussionen kan vi hamna i. Vi ser att barnet, att mamma klarar inte riktigt det här, och vuxen säger: "hon är vuxen". (IP 6)

5.4 BRIST PÅ RUTINER OCH SCREENINGSVERKTYG I VÅLDSÄRENDEN

Flera beskrev att det var brist på rutiner gällande ärenden med våld i nära relationer. Vissa kommuner saknade helt eller delvis verktyg och kunskap för att hantera ärenden gällande våld i nära relationer. Intervjupersonerna efterfrågade screeningsverktyg och checklistor där man rutinmässigt frågar om våld i vartenda klientsamtal, både om klienten har upplevt våld eller

själv utövat våld, samt informerar om vilka olika typer av våld som finns. Enligt en fanns inga rutiner alls gällande våld i nära relationer i dennes kommun och enligt en annan fanns det ännu inga rutiner på enheten men att det arbetet just hade påbörjats och förhoppningsvis skulle dessa implementeras inom kort. Detta menade IP2 skulle underlätta mycket, främst för nyanställda utan erfarenhet av våldsärenden.

(...) hon håller på också, att ta fram rutiner för att försöka få till ett samarbete både med oss men även råd och stöd bland annat, och dom andra verksamheterna som håller på med det här och hur man ska förhålla sig till det här och hur man ska agera, så att det finns som en checklista liksom, check check check. Just nu har vi inte en så tydlig. Det finns lite olika saker, om man utgår ifrån sin egna kompetens. Men det vore bra om det fanns nånting som var liksom samma för alla, och då har vi dom här nya som har kommit som aldrig har jobbat tidigare, för dom blir det ju då väldigt enkelt då att: "okej, nu har jag ställt den här frågan nu har jag tagit det här steget, vad är nästa". (IP2)

IP1 jämför sin tidigare arbetsplats där de screenade varje klient, med sin nuvarande där det inte finns några rutiner alls kring våld i nära relationer.

Vi har inga rutiner för våld, noll rutiner - de finns inte. Bara en kollega som på eget initiativ har börjat snickra på det, för att det finns inte. Jämfört med när jag var i kommun X: Man screenar för vartenda samtal man för med klienter. Varje första samtal i varje ärende så frågar man om våld. Jag brukade specificera. Frågar man om våld så tänker folk bara fysiskt våld, så jag brukar beskriva vad våld innebär och då är det ju hela skalan från sexuellt, ekonomiskt, försummelse och så vidare, man frågar om missbruk, man frågar om psykisk ohälsa. Rutinmässigt. Har du blivit utsatt för eller utsätter du?" (IP1)

Dock beskrev denne att även om det finns rutiner på en arbetsplats behöver de även vara ordentligt implementerade för att de ska användas, annars är de inte värda mycket: "Där fanns det rutiner, vi screenade, men när man hörde, gjorde vi nånting? Nä."

Flera menade att socialtjänsten kopplas in för sent i ärenden där barn far illa och att arbetet främst blir akutstyrt. Hälften av våra intervjupersoner betonade även bristen på förebyggande arbete i våld i nära relationer.

Vi kommer in för sent tycker jag. Och en stor nackdel till det är att vi inte jobbar förebyggande. Vi släcker bränder, hela tiden. Ja så det vore genom förebyggande arbete som man kunde få ett försprång tänker jag, för att motverka annat som inte är så bra. (IP5)

En menade dock att det är svårt att förhindra och att det inte var socialtjänstens utan hela samhällets ansvar att förhindra och arbeta förebyggande. "(...) jag tänker mer att vi ska sträva efter att ställa till rätta. Vi kan inte preventera. Preventioner ligger på samhället som helhet, inte på funktionerna i det (...)" (IP1)

5.5 FALLBESKRIVNINGEN OCH ANMÄLNINGSPLIKTEN

Gällande vår fallbeskrivning menar de flesta av intervjupersonerna att de skulle göra en anmälan beträffande våldsutövarens nya sambos barn, om det som i vår fallbeskrivning framkommer att dennes barn har sett att våld förekommer även i pappans nya familj.

(...) och sen den här pappan som har varit våldsam, han finns ju där i bakgrunden nu bara. Ja och sen är det väl en till anmälan som behöver göras också. Det pågår ju fortfarande hemma hos honom verkar det som. Ja gällande nya sambon och de barnen, om de nu finns i kommunen eller om man måste vända sig till kommunen de bor i det vet jag inte. På de här uppgifterna lär man ju anmäla, för här kommer det ju fram med våld och allt möjligt. (IP5)

Flera menade dock eller funderade på om mer information behövde inhämtas från inblandade parter, först och främst från barnet som gett informationen, men även dennes mamma, innan de kände att de kunde agera. Vissa menade att de även skulle göra en bedömning av trovärdighet, våldets omfattning och styrka, tidsspann med mera för att besluta om en anmälan skulle göras inom utredningen, till eventuellt annan berörd kommun, eller inte alls.

Jo jag tänker på pappans nya sambo, så skulle jag nog vilja träffa de barnen faktiskt och kanske eventuellt att man gör en anmälan där och hör med henne hur det är för de barnen, då pappan knuffat sambon ner för en trappa. Ja och då tänker jag såhär: att då vill jag träffa den kvinnan, och de barnen vill jag träffa också. För och ja jag tänker så att om pappan är vårdnadshavare och har nya barn, de måste jag ju träffa hans barn med nya kvinnan eftersom de ju är halvsyskon och så. Men rent generellt så om jag misstänker att det är så att de här barnen far illa, då skulle jag göra en anmälan själv och skriva in den. Om det är här eller om det är en annan kommun, då skulle jag ringa dit och göra en anmälan. Så jag skulle inte släppa någonting av det här. (IP 3)

De flesta påtalade även att de, som socialsekreterare inom socialtjänsten, har rätt att inleda utredning på eget initiativ om oro finns att ett barn riskerar att fara illa, men en intervjuperson menade tvärtom att man inte kan göra detta på eget bevåg utan behövde ha mer information om våldet eller få informationen från någon annan för att kunna agera.

På den generella frågan vad intervjupersonen skulle göra om en klient berättade om andra barn som upplevde våld och som socialtjänsten inte kände till svarade en intervjuperson att vederbörande skulle ta reda på mer och fråga skolan eller förskolan om de kunde bekräfta uppgifterna.

Ja då måste jag ju ta reda på det. Då kan man fråga lite mer och så kan man i så fall höra av sig till skolan eller förskolan. Jag kan ju säga såhär: "jag har fått några uppgifter, jag vet inte om det är sant eller om ni har märkt nåt"... (IP 3)

En intervjuperson stod ut mer från de övriga, främst genom att skilja mer tydligt mellan sin personliga och professionella roll, samt upplevdes vara mer styrd av lagar: "hur jag som människa och hur jag som yrkesmänniska tycker och tänker och känner... I yrkesrollen så är jag låst av lagar". Denne beskrev dubbelheten i att som människa kunna känna en oro men som professionell inte kunna känna att det finns lagstöd för att agera. Detta komplexa samband mellan den personliga och professionella rollen beskrivs även i Jones och Gross (2000) studie. IP1 menade att hen därför inte kände någon oro alls ur en professionell synvinkel över det våld som barnet i fallbeskrivningen berättar om i förbigående, det vill säga pappans våld mot nya sambon inför eventuellt andra/deras barn, då handlingsutrymmet är begränsat av lagar och regler.

Kanske jag som människa har en oro men jag kan inte se hur jag kan få lagstöd och komma upp till den grad av oro som krävs för att göra det. Sen betyder ju inte det att bara för att man då inte

- det här är ju ändå en uppgift man ändå vet om, den här kännedomen, det här journalförs så vi vet det här. Ibland, och det kan man tycka vad man vill om, och jag tycker saker kring det. Men ibland så krävs det att man samlar på sig flera smågrejer för att komma upp i tillräcklig grad, och ja, då innebär det ett jävla lidande under tiden. (IP1)

Enligt IP1 var det även för vag information och att denna information därför troligen ändå inte skulle leda till någon utredning, utifrån intervjupersonens tidigare erfarenhet. Intervjupersonen beskriver även hur tankarna går kring hur en eventuell anmälan eller utredning kan påverka relationerna i den familjen och vill därför vara mer säker på sin sak innan denne går in och inkräktar i deras familjeliv.

(...) men jag har för dåligt på fötterna för att öppna upp en utredning där. Fast grejen är att, jag har haft mer på fötterna, och ska jag säga vi, socialtjänsten, så jag är ju långt bort från nånting, och närmre barnen. Det finns, en pappa. Det är ganska små barn så det är förskolan, det är möjligtvis skolan som bägge två är funktioner med anmälningsplikt. Om jag, det hade inte kommit in nånting, ingenting. Då är det så att, det är nån som har en ansträngd relation till den här vuxna mannen som säger det här och det här och det här. Det är liksom, jag gillar det inte men det är för lite för att jag ska kunna, för det blir ju också integritetskränkning om jag kliver in med en utredning på vaga grunder och vad innebär det i nästa steg, för relationerna i dom familjerna, så det, det handlar om vad jag får och vad jag kan. Det är ju där man landar hela hela tiden.” (IP1)

Att socialsekreterarna som gräsrotsbyråkrater har makt att ingripa och ifrågasätta medborgarna (Lipsky, 1980, s. 4, 9) är kanske vad de visar medvetenhet om när de talar om att de inte vill ingripa i onödan och störa privatlivet. De förstår att det vore något som skulle vara uppskakande för de flesta människor, att bli ifrågasatt av myndigheterna på det sättet. Som Hasenfeld (1983, s. 114) betonar finns det också en moralisk laddning i socialarbetares klientarbete, vilket kan bidra till att göra det extra känsligt att vara föremål för det.

Dock menade intervjuperson IP1 att en orosanmälan till rätt instans eller kommun hade kunnat göras men alltså inte med säkerhet skulle ha gjorts, då hen menar att fallbeskrivningen ligger i gränslandet och att man även lätt blir avtrubbad inom yrket och då även lättare vet vad som kan leda till utredning eller inte när man arbetat ett tag.

Nämen alltså jag tycker, jag gillar frågan för att den är ändå... Exemplet är precis vid nån slags tipp-punkt. Det beror väldigt på. Man ser också att ju yngre man är, ju nyare i yrket man är så har man en större utredningsbenägenhet, en större... För att man är inte lika avtrubbad. Men man blir avtrubbad väldigt fort kan jag säga. Det är bra att man har, jag tänker det är en kombination. För egen del är det bra att vara avtrubbad, för att man orkar inte. Annars, man måste... Justera skalan så att säga. Knepiggt att man ska vara saklig och man ska vara professionell, och det innebär att man ska göra samma bedömning som jag kände fullt ut, som jag hittat ett sätt att förhålla mig till det som gör ont att se. Det ska inte bli mitt förhållningssätt som styr om jag, alltså, då hamnar man fel. Det är väl knepiggt för oss alla liksom att... Jag påminns om det när jag talar med kollegor som jobbat trettio år i yrket - dom är luttrade. (IP1)

5.6 SYNEN PÅ VÅLDSUTÖVANDE FÖRÄLDER

Några av våra intervjupersoner antyder att de tror att det är svårt att förändra den våldsutövande partens beteende i våld i nära relationer och tror att detta beteende inte upphör

utan istället fortsätter i nästa relation. Trots detta finns det inget som de anser sig kunna göra med stöd av lagstiftning för att förhindra att detta våld fortsätter i nya relationen. Om ingen information kommer till socialtjänstens kännedom om att våld sker även där, i den våldsutövande pappans nya familj, finns inget annat att göra förutom att vänta på att någon ska göra en orosanmälan till socialtjänsten.

IP2 påtalar att det är uppenbart i fallbeskrivningen att den våldsutövande pappan inte fått hjälp att sluta utöva våld då den fortsätter sitt beteende i nästa relation.

Ja, pappans agerande fortsätter ju. Och där kan man ju liksom dra slutsatsen att han inte har fått hjälpen, den hjälpen som han behöver, för hade han fått hjälp redan där så hade det inte följt med till nya sambon. Sen kan man ju inte tvinga någon till hjälp heller, han måste ju vilja ta tag i sin problematik, men vi har ju fokus på barnet så att det, utifrån barnperspektivet, så mår inte det här barnet så bra. (IP2)

Det går möjligen att skönja en skillnad mellan intervjupersonerna eller inom samma intervju i hur mycket de anser att den ena förälderns våld mot den andra föräldern påverkar barnet och dess relation till våldsutövaren. De flesta menar att utöva våld mot den ena föräldern är samma sak som att utöva våld mot barnet, men de kan också göra en viss åtskillnad mellan våld mot föräldern och våld mot barnet.

Ja, men sen det beror helt på, men det kan också vara så att man bara tar upp rakt av att det här är vad ditt barn säger. Ditt barn känner sig inte trygg hemma hos dig. Hur ser du på det? Hur kan du, hur kan vi jobba på att er relation ska bli bättre? Och då kunde man, det finns ju så självklart också, man kan sätta in insatser för pappan också, för pappan och det här barnet. Det kanske är så att pappan har varit våldsam mot mamman tidigare men att det inte har förekommit något våld mot barnet, men att det har skadat deras relation ändå för att barnet har ju sett det här. (IP 6)

Denna skillnad kan dock vara beroende av vilken grad av våld intervjupersonen här tänker på, för även när barnet har utsatts för direkt våld kan det eventuellt ändå sluta med att familjen får familjebehandlande insatser och att barnet bor kvar hemma.

Även om några av våra intervjupersoner tror att det inte är så lätt att förändra en våldsutövare, försöker de ändå hänvisa till behandling och arbeta motiverande med denne. En säger sig kunna "läxa upp" våldsutövaren. En annan kan ibland försöka lirka för att våldsutövaren ska ta emot familjebehandling i de fall det är aktuellt med umgänge med barnet eller att barnet ska kunna bo hemma hos pappan.

(...) däremot så har ju vi, vi jobbar ju med det här motiverande första arbetet att de ska ta emot insatserna och inse varför ska de ha det här och det kan ju både vara motiverande och lirkande eller det här är ramarna punkt slut, det finns inte utrymme för nånting annat. Vill du liksom träffa ditt barn vill du, ja ska ni liksom ha umgänge ska barnet kunna återvända hem? Då är det här och det här och det här som förväntas av dig och det är upp till dig om du vill ta del av det eller inte. Alltså det kan vara jätterakt och det kan vara mer liksom att man pratar. Det kan vara föräldrar som säger också "jamen jag erkänner att jag har varit hårdhänt", eller "jag har inte slagit men jag har höjt rösten, jag har", "jag önskar hitta andra strategier för att, bråka", eller liksom "jag vill inte att vi ska ha så mycket konflikter hemma". Ja men då har man en öppning. Okej, men då kan vi jobba med det, då spelar det kanske inte så jättestor roll om det har varit ett slag eller inte. För jag kanske vet det eller jag tror det, men om föräldern ändå kan säga: jag vill jobba med min

föräldraförmåga. Jag vill jobba med att mitt barn ska känna sig tryggt - perfekt, då jobbar vi med det. Då börjar vi där. (IP 6)

I Axberg et al. (2018)s studie diskuteras bland annat hur en strukturerad intervju med den som utövar våldet skulle kunna utgöra ett viktigt komplement vid riskbedömning samt vid beslut gällande stöd och behandling. De menar även att det skulle kunna vara ett första steg för våldsutövaren att vilja ändra sitt beteende och ta emot hjälp.

5.7 BEDÖMNING AV UMGÄNGE MED VÅLDSUTÖVANDE PAPPAN

I fråga om umgänge menar flera socialsekreterare att de inte kan göra särskilt mycket om inte barnet omhändertagits enligt LVU, dock är det få som beskriver det som en stor begränsning i sitt arbete. De får istället försöka få den våldsutsatta parten att ansöka om ensam vårdnad genom familjerätten, vilket även beskrivits tidigare, bland annat i studien av Johansen et al. (2017).

Bara för att du gör ett LVU innebär det inte att du kan stoppa allt umgänge utan du måste påvisa att det är farligt det här umgänget och i så fall göra en umgängesbegränsning, utan man kan bara föreslå och säga att det här...och låta mamman få ta ansvaret för att inte släppa iväg barnet till pappan, eller begränsa de här telefonsamtalen eller vad det är som upprör hen, men att det ligger på mamman att ta det här ansvaret. Vi kan aldrig förbjuda (...) och där tänker jag att insatsen råd och stöd skulle kunna hjälpa mamman att säga nej eller hjälpa flickan eller pojken, hen, att kunna säga nej till pappan: "nej jag vill inte prata med dig, eller jag vill inte", beroende på naturligtvis hur gammalt barnet är. Sen hade jag ju rätt henne att ta kontakt med familjerätten för att se "vad har jag för rättigheter och vad har jag för skyldigheter mot pappan gällande umgänge". (IP 4)

Flera av dem ser dock umgänget som en viktig del i utredningen av barnet i vår fallbeskrivning och ser det som viktigt att försöka hjälpa barnet så att det slutar träffa pappan om det inte är nyttigt eller barnet inte vill träffa honom, eller att med insatser få det att fungera bättre.

(...) och vill inte barnet prata med pappan i telefon eller inte träffar honom så skulle jag hjälpa barnet att jag kan ta beslutet, att "jag anser inte att det är nyttigt just nu att du träffar din pappa eller pratar med din pappa." Så att det inte är barnet som ska välja utan då väljer jag åt barnet. Alltså inte avsluta kontakten helt men jag kanske säger så här att "det är jätteviktigt att du tar en paus nu och tänker lite grann och läker dig själv eller (...)" (IP 3)

Barnets rätt till båda sina föräldrar står tydligt i både lagstiftningens föräldrabalk och i barnkonventionen. Detta kan dock bli problematiskt då den ena föräldern utövat våld antingen indirekt eller direkt mot barnet. Om detta diskuterar Nordlöf (2017) i sin studie och menar att svensk lagstiftning behöver förbättras ytterligare, främst i Brottsbalken, för att kunna garantera barn en trygg uppväxt utan våld samt kunna förebygga och identifiera våld mot barn i nära relationer.

IP2 beskriver hur denne behöver bedöma våldets omfattning och tyngd samt bedöma föräldraförmågan och barnets mående – där barnets skydd vägs gentemot dennes rätt till båda sina föräldrar och ett eventuellt umgänge med den våldsutövande föräldern.

Det beror på våldets utsträckning, låter hemska att säga, men har det liksom inträffat en gång, och det beror på liksom, var det misshandel då eller var det en knuff, så att man får ju ta hänsyn till såna detaljer också, ja alltså det låter inte bra, men det är lite så tyvärr, där man kollar liksom, i vilken omfattning. Sker det varje dag, och är det så att man anser att den här personen inte är lämplig alls, man förstår att barnet behöver tillgång till båda sina föräldrar, men att den ena föräldern funkar inte överhuvudtaget eller att båda föräldrarna inte funkar överhuvudtaget och barnet behöver placeras. Hur som helst, det barnet kan ju fortfarande ha nytta av att träffa den föräldern men kanske med övervakat umgänge, så umgängesstöd, då ser man “jamen okej, det här barnet är tryggt”, då träffas man, ser reaktionen, man ser interaktionen, för det det är ju väldigt viktigt. Och utifrån det göra en bedömning. Märker man att barnet mår sämre av det här, ja då får man ju göra nånting åt det.” (IP2)

IP1 beskriver hur tingsrätten, gällande vårdnadsfrågor, ofta låter barnets rätt till båda sina föräldrar väga tyngre än barnets behov av att skyddas från att riskera att uppleva våld från en våldsutövande förälder, vilket samstämmer med tidigare forskning av både Eriksson (2011) och Hester (2011).

(...) Fast där är det, kan vi fastställa att barnet bevitnar våld, där vet man ju att barn som bevitnar våld, själva traumat, inte i termer av eventuella blåmärken och så, utan det psykiska traumat är lika stort som om, alltså, som det är för den våldsutsatta. Det gör ju att, vad är barnets bästa... Barnets bästa är ju att slippa sina trauman oavsett. Det är ju det man hela tiden vill skydda barnet mot, man vet också att man kan titta nu och se på hur praxis, då är man tillbaka på vårdnadsfrågan, den håller på att förändras i svensk rätt där barnets rätt till sitt ursprung och barnets rätt till föräldern bedöms viktigare av rätten än barnets skyddsbehov. Det har varit väldigt många uppmärksammade fall på sistone. Jag kan personligen tycka att det inte stämmer överens med mitt eget synsätt men det är lätt att förstå hur rätten tänker. (IP1)

5.8 VÅLD SOM ANMÄLS OCH LEDER TILL UTREDNING

Enligt samtliga intervjupersoner var det svårt att svara på var gränsen går för vad som anmäls inom enheten i pågående ärenden eller på vad som det inleds utredning på. De menade att det inte finns någon tydlig gräns utan är beroende av flera olika faktorer och varje ärende eller fall är unikt där risk- och skyddsfaktorer måste vägas mot varandra.

Samtliga menar att de inleder utredning direkt de får vetskap om att ett barn blir utsatt för våld i hemmet eller om mamman blir utsatt för våld. IP5 menar exempelvis: “så fort ett barn säger att: ‘jag blir slagen hemma’, då inleder vi. Om det är föräldern som främst blir utsatt, ja det är ju barnet som blir utsatt då också.” En annan ansåg dock att vissa socialsekreterare idag ofta reagerar på för små saker.

IP5 beskriver dock problematiken i hur det ibland ändå inte inleds utredning direkt, eller alls, om våldet bedöms inte vara av akut art. Det kan då hinna komma in en till anmälan igen gällande samma sak och då är det försent.

(...) sen kommer det ju också, kanske kommer in en anmälan där det finns våld, och så tänker vi att nej det är inte nån akut fara, vi inleder inte idag. Och så kommer det in en till anmälan på ett liknande sätt, med samma familj. och så kanske vi inte inleder då heller, för att den här gränsen har liksom tänjts bort. Och sen så finns det en hel rad med anmälningar när vi väl inleder och då är det försent tycker jag. Då har det gått för långt. (IP5)

IP5 lyfte även svårigheten med riskbedömningar och menade också att gränsen för vad som anmäls idag har förskjutits och påtalar igen att socialtjänsten kommer in i ärenden alldeles för sent jämfört med på 90-talet.

(...) och det är ju det tuffaste jobbet här, att sitta och bedöma: ska vi inleda eller ska vi inte, finns det en risk eller finns det inte en risk. Och det här har vi ju, det har vi ju sett, har forskningen också sett att den har förskjutits. Om jag tittar på hur vi handlade såna här ärendet på 90-talet och hur vi handlägger ärendena i dag så kommer vi in sju tusen år försent i de här ärendena än vi gjorde då. (IP5)

Några av intervjupersonerna upplevde även att det kunde finnas en skillnad på vad som anses som våld och vad som det inleds utredning på mellan olika socialsekreterare. Detta bekräftas även i studien av Peckover och Trotter (2015) som beskriver hur professionella kan ha olika förståelser för vad våld i nära relationer innebär och även vad som är barnets bästa i dessa situationer. IP2 betonar flera gånger under intervjun att "våld är våld.

Absolut! Alltså jag har faktiskt varit med om det i ett av mina ärenden och blev ganska upprörd. För mig, våld är våld. Har du knuffat, har du liksom gett en örfil, det är våld. Det psykiska våldet det är svårare att se, för det går att tolka på olika sätt, personen kan säga: "nämen jag menade inte så utan jag menade på det här sättet, det där är bara din tolkning". Det är svårt att komma åt det psykiska våldet. Men är det fysiskt våld så är det våld, och allt annat är våld också, det är ju olika, det finns ju ekonomiskt våld och socialt våld och allt det där. Och det är ju utifrån det som jag tänker att vi behöver sätta oss ner och prata. FREDA-utbildning bland annat tar upp mycket av dom här frågorna, olika former av våld, vad som finns, hur man ska agera - våld är våld. Och sen kan det liksom pågå, graden av det kan ju va olika, men själva våldet är ju våld. Det går inte att komma ifrån det liksom. (IP2)

Även om intervjupersonerna nämner olika typer av våld är de osäkra på om de skulle anmäla alla former av våld. I likhet med studien av Stanley et al. (2010) menar en intervjuperson att socialtjänsten inte så ofta inleder utredning på annat våld än fysiskt våld, såsom ekonomiskt, psykiskt eller materiellt våld, men att hen anser att man egentligen borde inleda på all typ av våld.

Ja men här inleder man alltid på våld i nära relation, eller när barn har blivit utsatta för våld - alltså själv blivit utsatt. Men annars, nej, det är man nog lite mer försiktig med, för om nån mamma skulle komma in och säga så här: "min man kontrollerar mig, han har koll på min ekonomi", då tror jag att många hade tvekat om att inleda utredning. Även materiellt våld. Tycker att man ska titta på det, för det är inte bara, bara för att man till exempel är kontrollerande över kvinnans ekonomi så tror jag inte att det är bara den som man är kontrollerande över. Jag tror inte att man, nu vet jag inte riktigt här, men oftast tror jag att man inleder på våld, att man tänker att det här är våld liksom, men psykiskt våld är också svårt. Jag tror att man inte riktigt vet - vad är våld och vad ska vi inleda på. Det är därför jag tycker att man ska inleda på allt, om det inte är uppenbart fel, men annars ska man inleda. Man ska ha i åtanke att inleda på allt. (IP 4)

Skillnaden mellan olika socialsekreterares syn på våld och vad som inleds utredning på menar en av intervjupersonerna kan bero på personalomsättningen på enheten och att många nyanställda är relativt oerfarna inom yrket, men att det även kunde ha att göra med personlig erfarenhet eller uppväxt och att toleransnivån därför var olika hög.

Hasenfeld (1983, s. 86-87) pekar i sina analyser av människobehandlande organisationer att organisationerna ofta har ganska generella officiella mål som inte alltid lyckas brytas ner och övervinna andra intressen så att dessa officiella mål verkligen till fullo tillämpas i verksamheten. I vårt material ser vi just att de officiella målen för vad som ska anmälas och utredas kan vara svårdefinierade. Nolltolerans mot våld och att allt våld anmäls och utreds om det kommer till socialtjänstens kännedom, pratar intervjupersonerna om, men det finns ändå en osäkerhet kring om vad de tidigare räknat upp som en typ av våld är något som ska anmälas och utredas. Denna motsägelsefullhet i att socialtjänsten enligt svensk lagstiftning har ett ansvar att skydda och hjälpa barn som upplever våld i nära relationer men att de, trots misstanke om våld i hemmet, i stor del av fallen, inte inleder någon utredning, belyser även Mattsson och Münger (2018) i sin studie. Vi tänker att det finns risk för att det behövs många fler utredningar, där inte alla leder till något, om socialtjänsten skulle utreda alla former av våld i nära relation, vilket på ett sätt inte ligger i socialtjänstens intresse eftersom arbetsbelastningen redan är hög. Det skulle därmed kunna bidra till att de operativa målen snarare kommer att handla om att lyckas sortera ut och nå det grövsta mest akuta våldet.

Flera menade dock, samt påpekade det ett flertal gånger under intervjun, att våld är våld och att allt som handlar om våld ska man agera på och egentligen utreda. Dock kan förfarandet, om det polisanmäls eller inte, variera från fall till fall beroende på riskbedömningen.

Jag tänker våld är våld, egentligen ska allt anmälas, så, sen har vi fall där man tänker att det här är farligt, det blir värre om jag polisanmäler, det är bättre om jag pratar om det här. Då har vi inte gjort några polisanmälningar. (IP2)

Barnenheter anser vi hör främst till den sjätte typen av människobehandlande organisationer, vilka enligt Hasenfelds (1983, s. 4-7) typologi arbetar med att försöka förändra icke-fungerande klienter. Barnenheterna har dock även delar från övriga typer. Klassificerande är till exempel en viktig del av arbetet. Det kan sägas bidra till att göra arbetet mer komplext, när de inte vet på förhand vilka av klienterna som behöver förändras och vilka som är välfungerande. Hasenfeld menar att det är en av utmaningarna i den sjätte typen. Vi menar att det inte är så konstigt ifall detta ibland ger upphov till en försiktighet i fråga om när socialsekreterarna ska ingripa och inte.

5.9 FÖRÄLDRAFÖRMÅGA OCH FÖRÄLDRAANSVAR

Föräldraansvaret var också något som flertalet betonade. De flesta menade att det ansvaret, av olika anledningar, främst läggs på den våldsutsatta mamman och inte på den våldsutövande pappan. Detta går i linje med nästan samtliga studier från tidigare forskning inom fältet, såsom exempelvis Stanley et al. (2010) samt Johansen et al. (2017).

(...) där har vi försökt med den här mamman, att det är ditt föräldraansvar, det spelar ingen roll liksom om han säger att det är hans pappa-vecka, men hon vägrar gå med på det, och den diskussionen ska vi ta med honom också, att tar du inte ditt föräldraansvar, ja då behöver vi agera, så att du är medveten om det. Så att vi får se, för jag har lyft det här med min gruppleddare också, och än så länge säger man att det är inte så farligt, han har inte gjort nånting mot barnen, dom har inte sett nånting utan dom har liksom bara hört och sen är det mycket bråk och skrik, men liksom inte slåss, och ur vårt perspektiv är det fortfarande en olämplig miljö att vistas i, och vi behöver prata med den här pappan för ibland kan det räcka med att socialtjänsten kopplas in och så sker det en förändring, för att det blir som en väckarklocka för den här personen, men ibland krävs det lite mer än så, så vi, det beror ju på vad som dyker upp i samtal med pappan. (IP2)

Som en av intervjupersonerna beskrev det är det “den slagna mammans ansvar” att ta sitt föräldraansvar och skydda barnet/barnen från den våldsutövande pappan. Denne påtalade komplexiteten och dubbelheten i att å ena sidan förstå mammans utsatta situation och å andra sidan ändå lägga det främsta ansvaret på henne. Detta dilemma bekräftas även i studien av bland annat Axberg et al. (2018). IP1 beskrev komplexiteten i det hela och menade att det inte är socialtjänstens uppgift att skydda barnen och menade även att om mamman inte kan skydda sitt barn blir hon i sin tur förövare - genom försummelse av barnets behov av trygghet och säkerhet.

Det är inte socialtjänstens uppgift att skydda barnen. Ansvaret för att skydda barnet ligger på föräldrarna. Rent krasst och nu låter jag jättekänslokall. Det är den slagna mamman, för 95 % av alla våldsutsatta i nära relation är kvinnor, och det är män som står för utövandet. Men det ligger på den slagne mamman att skydda sitt barn, det primära ansvaret, det är hennes. Det är inte vi på socialtjänsten som har det ansvaret. Sen är det massor... Det är normaliseringsprocesser, mamman lever i det där, hon älskar antagligen mannen som slår henne, man ser att när hon väl kommer till en punkt och det bara liksom är dags att lämna, om hon vågar. Hon kommer med all sannolikhet springa tillbaka till pappan några vändor innan. Det är jättejättesvårt, men ansvaret för att skydda barnet, det ligger på henne och det ligger på pappa. Det som blir svårt och där kan det krocka med min privata moral och min privata, ja vad jag tycker, men, barnet blir ju våldsutsatt av mamma i form av att försummelse är en form av våld. Pappa slår mamma men pappa är “gull i gull” med barnen, men mamma står inte upp för barnet. Alltså det blir... Jag hör hur skevt mitt resonemang låter, men problemet är även att offret blir förövaren till barnet. (IP1)

En annan beskrev att de ibland behöver vara ganska tydliga, främst mot den våldsutsatta mamman, gällande hennes föräldraansvar att skydda barnet från den våldsutövande pappan.

Skyddar du inte ditt barn så måste vi skydda ditt barn. Flyttar du inte till det här skyddade boendet med ditt barn då måste vi flytta barnet till ett annat boende. Ja det blir ett mellantvång, ja det blir ju det, för att hon måste ju få veta och han också måste få veta att ni måste se till att barnen är trygga och säkra, och det är de inte i våldssituationer. Du har ett ansvar som pappa och mamman har ett ansvar. Tar inte pappa så måste mamma, och tar inte nån då måste vi göra det. Och det här måste man vara övertydlig i hela tiden, och det är inte så lätt att ta alla gånger. (IP5)

Intervjupersonerna betonade även att socialtjänsten är det yttersta skyddsnetet och inte ska kliva in i onödan utan istället stötta där det behövs.

Men där är det ju också, mycket handlar ju om att jobba med föräldrarna. Det är ju föräldrarna som ska ha ansvar för det här barnet. Vi i socialtjänsten går in och stöttar där det behövs, men vi ska inte gå in och ta över föräldramandatet. Vi ska liksom stötta upp. Det tycker jag är en jätteviktig sak att man ska jobba med, det som finns, det som är bra. Man ska inte gå in om inte vi måste. Då ska vi inte liksom gå in och klampa för mycket. (IP 6)

Förutom föräldraansvaret, menade en av våra intervjupersoner att ansvaret för att barn som far illa upptäcks, låg på tidigare instanser, då både BVC, förskola, skola, sjukvården med flera har anmälningsskyldighet och som dessutom är närmre barnen än socialtjänsten, vilka borde upptäcka och orosanmäla om det finns oro för att ett barn far illa, innan det egentligen blev socialtjänstens ansvar: "Jag tänker att jag måste vara trygg i, nästan måste jag välja att lita på att dom som är närmre dom barnen med anmälningsskyldighet, att dom faktiskt uppfyller sina plikter." (IP1)

I likhet med tidigare forskning av Johansen et al. (2017) som beskriver hur socialsekreterare upplever att de saknar befogenhet att skydda barnet från våld i barnets andra hem än där barnet bor eller är folkbokförd, försöker flera intervjupersoner att motivera den våldsutsatta mamman att vända sig till familjerätten för att få hjälp och exempelvis ansöka om enskild vårdnad och på så sätt kunna skydda barnet från att uppleva våld.

(...) är det så att pappan är helt olämplig och är vårdnadshavare ja men då går vi vidare med det liksom, då hänvisar vi mamman oftast till familjerätten, att dom får ta kontakt med familjerätten och driva frågan, det här med vårdnaden liksom. Ska hon ha ensam vårdnad och så. Ibland har man träffat på klienter där man är sådär: "näå pappan är olämplig" och så vidare, men dom vägrar gå vidare till familjerätten, för att dom är rädda eller, ja, att dom inte vågar helt enkelt, för att dom kan bli aggressiv och så vidare. Men där är vi ganska tydliga med att du kan få stöd av oss under den tiden, är det så att han är jättefarlig och aggressiv, ja då har du polisen, du får göra en polisanmälan, och vill hon inte det jamen då måste vi, det är ditt föräldraansvar, och tar du inte föräldraansvaret, vi har barnperspektivet. Och ser vi att ett barn råkar illa ut ja men då går vi in i det hela liksom och kollar finns det nån i nätverket som är mer lämplig, där barnet kan vara skyddat eller kan vi flytta på barnet helt och hållet och är det så att det är föräldrarna som är problemet så brukar man oftast, ja men ta nån. Det blir kanske inte så bra att ta mormor om det är mamman som är problemet, då kanske man tittar på nån annan släkting eller nån utomstående. (IP2).

En intervjuperson pratar mycket om att våldet tar bort självkänslan och att det är svårt för barnet att ha en mamma utan självkänsla, så det är därför är viktigt att både mamma och barn får hjälp. Intervjupersonen menade även att det tar väldigt lång tid att återhämta sig efter att ha blivit utsatt för våld i nära relation.

(...) jag skulle förstå att barnet ville bo hemma hos mamman, men jag skulle vilja veta vem mamman är också. Och hur mår mamman? För det är också såhär att om man varit utsatt för våld, om det är ekonomiskt våld eller psykiskt våld, alltså man kan ju pressa ner en människa till ingenting. Och då kan det också vara jättesvårt för en ung människa eller ett barn att leva med en mamma som kanske inte har någon självkänsla kvar. Så då behöver både mamman och barnet hjälp då. Och man kan väl säga såhär att med kvinnor - jag har träffat väldigt många kvinnor som har fått stryk eller varit utsatta för någon form av misshandel: det tar väldigt väldigt lång tid för dem att återhämta sig. En del gör det aldrig. (IP 3)

Samtliga menar att den tidigare våldsutsatta mamman kan behöva någon typ av stöd om hon inte redan har det, men de flesta utgår inte från att föräldraförmågan därmed skulle vara dålig.

6. DISKUSSION

6.1 SUMMERING AV RESULTAT

Syftet med vår studie var att med utgångspunkt i ett fall, där socialtjänsten fått kännedom om att en tidigare våldsutövare skaffat ny familj, undersöka och problematisera socialsekreterares förutsättningar, bedömningar och förhållningssätt, i ärenden där barn riskerar att uppleva våld i nära relation. Genom detta önskar vi även få inblick i hur principen om barnets bästa således tillämpas gentemot familjens rätt till privatliv. I följande stycken redovisas uppsatsens resultat i sammanfattad form, som svar på frågeställningarna.

6.2 FÖRUTSÄTTNINGAR I ÄRENDEN GÄLLANDE VÅLD I NÄRA RELATION

Vår första frågeställning handlar om hur socialsekreterare beskriver sina förutsättningar för arbetet med barn som upplever våld i nära relation. De flesta av våra intervjupersoner upplever att deras egen kunskap om våld i nära relationer är relativt god till mycket god. Några hade även gått utbildningar i olika riskbedömningsverktyg såsom FREDA. Flera ansåg dock, i enlighet med tidigare forskning, att det kunde finnas en brist på kompetens och kunskap generellt på enheten. På flera enheter saknades rutiner och screeningsverktyg för att upptäcka och kunna hantera våldsärenden.

Några intervjupersoner verkar uppleva att deras handlingsutrymme är begränsat av lagar och regler som gör att de i vissa situationer upplever att de blir låsta och inte har någon makt att göra något, fastän de kanske skulle vilja. Flera skulle vilja att andra instanser i samhället gjorde mer. Några vittnar till exempel om en önskan om att det skulle finnas fler konsekvenser för den våldsutövande parten och ansåg att denne slipper för lätt undan – både i fråga om umgänge med sitt barn, behandling samt att bli dömd för våldet. Vissa betonade både vikten samt bristen på förebyggande arbete för att förhindra och minska våld i nära relationer på sikt. De flesta var emellertid relativt nöjda med sitt handlingsutrymme.

Samtliga intervjupersoner vittnar om en hög arbetsbelastning som innebär att det är svårt att hinna med mer än det nödvändigaste och få tid att reflektera över beslut. De flesta tycks dock ha hittat olika strategier för att hantera detta och på så sätt lyckats behålla sitt engagemang. Lipsky (1980. s. xi-xii) menar i sin teori att risken annars är stor för gräsrotsbyråkraten att bli utbränd.

6.3 SOCIALSEKRETERARES BEDÖMNING OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL FALL DÄR NYA BARN RISKERAR ATT UTSÄTTAS AV TIDIGARE KÄND VÅLDSUTÖVARE

Den andra frågeställningen handlar om hur socialsekreterare på socialtjänstens barnenheter bedömer och förhåller sig till ärenden där en förälder som tidigare utövat våld i en familj, skaffat ny partner och nya eller tidigare barn därmed riskerar att uppleva våld och fara illa. Detta undersökte vi med hjälp av en fallbeskrivning. De flesta av intervjupersonerna sade att de skulle göra en anmälan gällande de andra barnen som klienten berättar om i vår fallbeskrivning. Däremot menade en av intervjupersonerna att denne inte kände någon oro alls utifrån fallbeskrivningen - där barnet tar upp pappans våld. Flera intervjupersoner vittnade om hur främst våldsärenden kan bedömas väldigt olika beroende på vilken socialsekreterare som får ärendet. Vi kunde i vissa intervjuer tyda en dubbelhet eller motsägelsefullhet i flera av svaren. Trots att flera själva säger att de inte får bedöma eller värdera våldet utan att de omgående ska anmäla, så berättar vissa å andra sidan om hur de först skulle vilja ta reda på mer information.

Några intervjupersoner fick frågan om de skulle agera även om de inte fick veta något om nytt våld, utan enbart fick information om att en tidigare våldsutövare skaffat ny familj där barn finns. De menade att de inte kunde göra något i det läget eftersom de inte får stämpla en person för något som den gjort i en tidigare relation, utan måste vänta på indikationer om nytt våld innan de kan agera.

6.4 SOCIALTJÄNSTENS ANSVAR NÄR BARN RISKERAR ATT UPPLEVA VÅLD I NÄRA RELATION

Den tredje frågeställningen handlar om hur socialsekreterare resonerar kring samt motiverar vad som är eller inte är socialtjänstens ansvar, i situationer där barn kan riskera att fara illa genom att uppleva våld i nära relation. Samtliga intervjupersoner tycks vara överens om att all typ av våld egentligen bör ageras på, omedelbart. Några vill ändå gärna ha mer information att gå på innan de faktiskt anmäler vidare. Vissa verkade ha något högre tolerans än andra gällande vad som inger oro för att ett barn riskerar att fara illa. Flera sade också att om anmälda fall av våld inte är akuta blir de ofta liggande tills fler anmälningar kommer in om samma barn. En del hänvisade detta till att socialtjänsten endast ska stötta och bara gå in när det absolut är nödvändigt och en annan menade även att det kunde vara integritetskränkande att utreda på för vaga grunder. Andra förklaringar som anfördes var att den generella gränsen för vad som anses allvarligt har förskjutits och att det finns osäkerhet om vad som ska definieras som våld när det är fråga om till exempel ekonomiskt eller psykiskt våld. De flesta av intervjupersonerna betonade att det inte i första hand är socialtjänstens ansvar att skydda barnet utan hänvisade till föräldraansvaret - vilket i likhet med tidigare forskning främst blir den utsatta mammans ansvar att skydda barnet/barnen från att utsättas för våld av den våldsutövande pappan. Vissa socialsekreterare menade att om de inte kunde använda tvångsomhändertagande för att skydda barnet beskrev de sitt handlingsutrymme som begränsat och hänvisade till att försöka påverka mamman till att lämna pappan eller att mamman ska begränsa barnets umgänge med pappan. Enligt vår studie, samt enligt tidigare

forskning, "slipper" våldsutövaren många gånger ta sitt ansvar - trots att det är denne, enligt oss, som är grunden till själva problematiken och våldet.

Något som framkommit i vår studie och som för oss även kan upplevas som en lucka i lagstiftningen, i socialtjänstens handlingsutrymme eller i deras rutiner är hur våldsutövare, i vissa fall inte ens får någon information om stöd och hjälp med att sluta med sitt beteende samt att dessa då "faller mellan stolarna" och riskerar att fortsätta med sitt beteende. Vi tolkade det som att det är upp till varje socialsekreterare om de vill eller har kunskapen om att informera om behandling eller inte, vilket gör att det inte sker alla gånger.

6.5 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

I nedanstående delar kommer vi diskutera relationen mellan dels vårt resultat och den tidigare forskning som vi redovisat, dels relationen mellan resultatet och vårt val av teori.

6.6 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TIDIGARE FORSKNING OCH BIDRAG TILL DET VETENSKAPLIGA FÄLTET

Efter att vi under arbetet med uppsatsen har undersökt tidigare forskning inom ämnet tror vi att vår studie kan bidra till fältet dels genom att vårt fokus är riktat mer mot den våldsutövande föräldern istället för den utsatta föräldern, samt dels att vi anser att vi mer ifrågasätter hur fördelningen ser ut gällande föräldraansvaret, som enligt samtliga studier vittnar om, främst brukar läggas på den våldsutsatta istället för på den som utövar våldet. Vi anser att det finns relativt få intervjustudier där socialsekreterarens eget perspektiv framkommer och som går in på djupet i dennes resonemang om enskilda fall där barn riskerar att uppleva våld i nära relationer, särskilt nationellt. De flesta av de studier vi undersökt analyserar inte heller med hjälp av teori. Något som vi anser att vår studie kan bidra med till forskningsfältet våld i nära relation är även att den är baserad på intervjuer med socialsekreterare inom just den svenska socialtjänsten. Jämfört med tidigare studier så har vår studie även mer fokus på våldsutövaren, hur dennes roll och ansvar ser ut, samt problematiserar denna "ansvarsfrihet" mer. Vi skulle vilja påstå att vår forskning följer lite i Nordlöfs (2017) och Mattson och Mungers (2018) spår som båda påtalar motsägelsefullheten i svensk lagstiftning och barnkonventionen. Dessa båda studier tar både upp skyddet för barn från att fara illa, familjens rätt till privatliv samt hur en offentlig myndighet har rätt att inkräkta i familjelivet - för att kunna förebygga brott, exempelvis om det finns misstanke om våld i hemmet - men att socialtjänsten trots det sällan inleder utredning. Till skillnad från deras forskning är vår studie emellertid mer praktisknära och undersöker dessa villkor ur socialsekreterarnas perspektiv. Vår studie skulle även kunna bidra med mer fokus på behov av uppsökande, förebyggande och behandlande insatser gällande våld i nära relation.

6.7 RESULTATETS FÖRHÅLLANDE TILL TEORIN

Hasenfelts teori handlar till största del om hur verksamheter fungerar på det organisatoriska planet. Den har bidragit till att förstå bakgrunden och socialsekreterarnas förutsättningar, men har inte varit lika användbar för att förstå socialsekreterarnas resonemang på detaljnivå

och i fråga om ämnena: barn och våld i nära relation. Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater har även den gått att applicera på socialsekreterarnas arbetsvillkor och i någon mån också på deras position i förhållande till klienterna, men har ungefär samma fokus. Båda teorierna är några årtionden gamla, men upplevdes fortfarande aktuella i förhållande till vårt resultat. En hel del i teorierna framstod dock som ganska självklart, kanske för att dessa tankar hunnit användas så mycket under de årtionden som gått sedan de publicerades. Från början hade vi tänkt komplettera dessa teorier genom att använda oss av Mats Börjesson och Eva Palmblads (2008) betydligt nyare analyser av socialarbetares språkliga praktik. Genom det tänkte vi att vi skulle kunna få hjälp att förstå socialarbetarnas förhållningssätt på ett djupare plan och kunna göra en mer detaljerad analys. Deras tankar var emellertid svåra att tillämpa på vårt material, varför vi valde att exkludera den teorin. Eftersom vår studie är en variant av grundad teori är den teoretiska analysen emellertid mindre central, till förmån för den mer induktiva analysen där förståelsen stiger upp från materialet. Det anser vi bidrar till att kompensera för att vi inte kunna analysera alla aspekter av syftet med hjälp av teorierna.

6.8 METODDISKUSSION

I detta stycke framförs några reflektioner över metod, i ljuset av den färdiga studien.

Då det var en specifik situation som vi ville undersöka skrev vi en fallbeskrivning för att måla upp det scenario som vi inte hade möjlighet att studera i verkligheten genom observation. Vi tror dock att det kan finnas en överhängande risk att det som registreras och dokumenteras av barnutredaren från ett utredningssamtal i verkligheten, kan skilja sig åt från våra resultat genom användandet av en fallbeskrivning. Vissa socialsekreterare kanske i ett verkligt klientsamtal inte skulle fokuserat eller lagt någon vikt vid en mening som sägs i förbigående om pappans tidigare våld och knuff mot sambon, då utredningen egentligen handlar om ett barns risk- och självskadebeteende som är mer akut och är anledningen till varför klienten är aktuell hos socialtjänsten till att börja med. Vid en fallbeskrivning finns heller inte samma stress av att på en och samma gång både läsa av barnet, lyssna, tolka, ställa rätt frågor, tänka på sitt eget bemötande och hur man ska vinna deras tillit och få dem att känna sig trygga med mera. Det kan vara lättare att fokusera och svara så som man "borde" svara, men att man i verkligheten i ett riktigt klientsamtal, lätt kan missa saker som sägs eller missa kroppsspråk som ibland kan säga mer än ord. Detta kan ha påverkat vårt resultat.

Då det var svårare än väntat att få tag på intervjupersoner utanför det egna nätverket, såsom praktikplatser eller arbetsplatser, drog detta ut på tiden och bidrog till att tiden vi hade tänkt att vi skulle haft till förfogande försvann. Detta bidrog i sin tur till svårigheter att följa analysmetoden så som vi föresatt oss. Vi hade velat ha tid mellan intervjuerna att hinna transkribera och analysera dem var för sig innan nästa intervju för att kunna ändra på frågorna vid behov utifrån vad vi sett och ville ha svar på, men det har i liten utsträckning varit möjligt. Utifrån vad vi mindes av tidigare intervjuer har vi kunnat anpassa nästa något, främst genom att lägga mer fokus på vissa frågor som vi upplevde svarade mer på vårt syfte och frågeställningar. Dock anser vi att vi fått ut mycket kvalitativ information av materialet, som svarar på våra frågeställningar.

Intervjuguiden är utformad med öppna frågor som innehöll både breda men även specifika ämnen vilket bidrog till att vi fick relativt långa intervjuer samt mycket extra material. Det material som vi inte ansett bidra till att besvara våra frågeställningar eller förklarar intervjupersonernas agerande eller upplevelser har vi exkluderat från vårt resultat. Vissa frågor i intervjuguiden insåg vi i efterhand inte riktigt fick fram kärnan i det vi egentligen ville undersöka men vi anser ändå att vi fick tillräckligt med material för att kunna besvara våra frågeställningar.

6.9 IMPLIKATIONER FÖR SOCIALT ARBETE SOM FORSKNINGSFÄLT OCH PRAKTIK

I följande sista stycken av uppsatsen kommer vi att diskutera vad vår studie kan bidra med till det sociala arbetet som forskningsfält och praktik.

6.9.1 ARBETSVILLKOREN FÖR SOCIALARBETARE

Vi har fått mycket material gällande socialsekreterarnas ansträngda arbetssituation och anser att vår studie belyser problematiken kring socialsekreterares arbetsvillkor. Vi menar att samhället i stort skulle behöva prioritera socialtjänstens arbete mer och att det får komma högre upp på den politiska agendan. Som socialsekreterarna uttrycker i vår studie, gör de så gott de kan med de resurser de har och flera beskriver att de sällan känner att de lyckats hjälpa utsatta barn och familjer på det sätt som de skulle behöva eller vilja. Vi anser det även problematiskt att det finns så lite tidsmässigt utrymme för reflektion över besluten, vilket borde kunna innebära en risk för rättssäkerheten.

Studien anser vi kan bli användbar för socialarbetare och blivande socialarbetare som genom denna kan få bättre insyn i det sociala arbetets villkor och hur dessa kan påverka praktiken på medvetna och omedvetna plan. Sett utifrån Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater kan det vara bra med sådan kunskap för att socialarbetare ska kunna skapa realistiska förväntningar på arbetet och sig själva, för att undvika utbrändhet och för att kunna utforma strategier för att hjälpa sina klienter på bästa sätt. Uppsatsen kan också bidra med information om hur socialarbetares arbetsmiljö ser ut och vad som kan behöva förbättras för att de fullt ut ska kunna fullfölja sitt uppdrag att hjälpa och skydda barn från att riskera att uppleva våld.

6.9.2 SOCIALTJÄNSTENS ARBETE MED VÅLD I NÄRA RELATION

Flertalet av våra intervjupersoner anser att det är brist på rutiner gällande våld i nära relationer på deras enheter och att det finns ett stort behov av att skriva samt implementera rutiner och screeningsverktyg för att kunna upptäcka våldet i tid. Kunskap om insatser till våldsutövare efterfrågas också. Flera vet inte något alls om hur deras kommuner arbetar med våldsutövare eller om det ens finns några sådana insatser att erbjuda dem. Detta anser vi är problematiskt att den informationen inte finns hos de som kommer i kontakt med den våldsutövande parten, kanske som första instans. Där menar vi att kompetensen behövs för att upptäcka våldet – främst genom att fråga om våld, veta hur svaret ska hanteras och vad som kan erbjudas till

samtliga parter. Enligt forskning inom ämnet, som vi beskrivit tidigare i uppsatsen, handlar det om att fånga upp våldsutövaren så snabbt som möjligt och erbjuda denne hjälp för att denne ska vara så mottaglig som möjligt och behandlingen få ett så gott resultat som möjligt. Detta blir problematiskt om inte kunskapen finns på enheten.

Intervjupersonerna beskriver även brister i samhället, bland annat inom rättsväsendet, inom familjerätten med dess snäva ramar, samt att polis och åklagare upplevs inte göra eller kunna göra mer för att våldsutövare ska straffas, vilket innebär att våldsutövaren inte fångas upp och inte får den hjälp och det stöd som den behöver för att kunna ändra sitt beteende. Frågan vi kan ställa oss då är: vilket budskap förmedlas till den våldsutsatta mamman, till barnet, till den våldsutövande pappan och även till samhället i stort – då våldsutövare i våld i nära relationer sällan blir dömda eller att det inte blir några konsekvenser för denne. Hedersvåldet är också något som tas upp samt svårigheten att motarbeta detta, då flera av intervjupersonerna upplever att de då riskerar att kallas för rasist. Det är en svår balansgång - när ska man lägga sig i och kanske ställa några extra frågor, trots att det kan upplevas påträngande och obehagligt och när ska man låta människor ha "rätt till sitt familjeliv"?

Vår förhoppning med denna studie är således att ytterligare bidra till mer fokus dels mot socialtjänstens komplexa uppgift att skydda barn från att fara illa i samhället och dels mot våld i nära relationer och då främst mot våldsutövaren. Tidigare forskning, samt även denna studie, har visat att fokus främst läggs på den utsatta mammans ansvar att skydda barnen och inte på våldsutövarens ansvar att inte utöva våld mot mamman och indirekt utöva våld mot barnen. Våldsutövaren har, från vårt perspektiv sett, det faktiska och primära ansvaret att skydda barnet från att uppleva våld i nära relationer, istället för den våldsutsattas ansvar. Som flera av våra intervjupersoner uttryckte, så anser även vi, att det behöver bli mer konsekvenser för den våldsutövande parten om denne inte slutar utöva våld. Vi hoppas även att fokus än mer ska riktas mot barnets bästa och kanske även bidra till en ny utvärdering och mer nyanserad bild av vad barnets bästa i dagens samhälle faktiskt skulle kunna vara. Ska ett barn behöva riskera att uppleva våld endast för att denne anses ha rätt till båda sina föräldrar – eller borde barnets trygghet och säkerhet prioriteras? Vi menar att lagstiftningen skulle behöva ses över med ovanstående i åtanke.

6.9.3 BEHOV AV VIDARE FORSKNING

Det som vi anser finns ett fortsatt behov av inom forskningsområdet är ytterligare forskning om hur våld i nära relationer hanteras samt värderas och betraktas av socialtjänsten och även av samhället i stort. Vi har exempelvis inte intervjuat socialsekreterare som främst arbetar med mottagning, det vill säga med att bedöma de anmälningar som kommer in och besluta om utredning ska inledas eller inte. Genom att undersöka deras arbete skulle forskare kunna få tydligare svar på vilken typ av våld i nära relation som socialtjänsten tar på allvar och hur mottagningsenheten använder kunskap om våld i nära relation i sin bedömning. Mer forskning, särskilt svensk, skulle också behövas om samverkan mellan socialsekreterare som arbetar med vuxna som utsätts för våld i nära relation och socialsekreterarna som arbetar med barnen, då minst en av våra intervjupersoner vittnar om att denna samverkan är viktig men kan vara svår. Vi anser även att det kan behöva undersökas ytterligare vilka rutiner, tillvägagångssätt, samarbeten, motiverande arbete och insatser – främst riktade mot den

våldsutövande parten, som skulle kunna implementeras inom socialtjänsten och arbetet mot våld i nära relationer. Forskning om förebyggande och uppfångande arbete, på förskola och skola inom våld i nära relationer är även något som vi anser är av stor vikt för att på sikt kunna minska våld i nära relationer i samhället.

7. REFERENSER

Axberg, U., Broberg, A.G., Eriksson, M., Hultmann, O., Iversen, C. (2018). *Utveckling av bedömningsmetoder för barn som utsatts för våld i sin familj - Rapport från en fortsättningsstudie*. Stockholm: Ersta Sköndal Bräcke högskola. Hämtad 2019-03-23, från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:esh:diva-6723>

Boeije, H. (2002). A purposeful approach to the constant comparative method in the analysis of qualitative interviews. *Quality and Quantity*, 36(4), 391-409. doi:10.1023/A:1020909529486

Brottsförebyggande rådet. (2019). *Våld i nära relationer*. Hämtad 2019-03-20, från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

Börjesson, M. & Palmblad, E. (2008). *Strultjejer, arbetsökande och samarbetsvilliga: Kategoriseringar och samhällsmoral i socialt arbete*. Malmö: Liber.

Eriksson, M. (2011). Contact, shared parenting, and violence: Children as witnesses of domestic violence in Sweden. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 25(2), 165-183. doi:10.1093/lawfam/ebv004

Findlater, J., & Kelly, S. (1999). Child Protective Services and Domestic Violence. *The Future of Children*, 9(3), 84-96. doi:10.2307/1602783

Forssell, A. M., & Cater, A. (2015). Patterns in child-father contact after parental separation in a sample of child witnesses to intimate partner violence. *Journal of Family Violence, 30*(3), 339-349. doi:10.1007/s10896-015-9673-2

Fusco, R. A. (2013). 'It's hard enough to deal with all the abuse issues': Child welfare workers' experiences with intimate partner violence on their caseloads. *Children and Youth Services Review, 35*(12), 1946–1953. doi:10.1016/j.chidyouth.2013.09.020.

Hasenfeld, Y. (1983). *Human service organizations*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Hester, M. (2011). The three planet model: Towards an understanding of contradictions in approaches to women and children's safety in contexts of domestic violence. *The British Journal of Social Work, 41*(5), 837-853. doi:10.1093/bjsw/bcr095

Isdal, P. (2017). *Meningen med våld (2 uppl.)*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Johansen, A., Svendsen, B., & Sundet, R. (2017). Children who experience domestic violence - dilemmas in social work practice. *European Journal of Social Work, 20*(5), 741-753. doi:10.1080/13691457.2016.1255590

Jones, L. P., & Gross, E. (2000). Perceptions and practice with domestic violence among child protective service workers. *Children and Youth Services Review, 22*(5), 355-371. doi:10.1016/S0190-7409(00)00085-2

Lipsky, M. (1980). *Street Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*. Russell Sage Foundation. Available from <http://www.jstor.org.ezproxy.its.uu.se/stable/10.7758/9781610447713>

Lundberg, L., & Bergmark, Å. (2018). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*. doi:10.1080/13691457.2018.1540970

Mattsson, T., & Münger, A-C. (2018). 'The Needs of the Child Have Been Met': Preliminary Assessments regarding Domestic Violence in Swedish Child Protections Services. *Nordic Social Work Research*. doi: 10.1080/2156857X.2018.1526105)

Mennicke, A., Langenderfer-Magruder, L., & MacConnie, L. (2019). 'It's tricky ...': Intimate partner violence service providers' perspectives of assessments and referrals by child welfare workers. *Journal of Family Violence*, 34(1), 47-54. doi:10.1007/s10896-018-9991-2

Nationellt Centrum för Kvinnofrid. (u.å.). *Barn som upplever våld*. Hämtad 2019-03-17, från <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/barn-som-upplever-vald/barn-som-upplever-vald/>

Nationellt Centrum för Kvinnofrid. (u.å.). *Våld i nära relationer*. Hämtad 2019-05-25, från <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/>

Nordlöf, K. The Autonomy of the Family as an Obstacle in Preventing and Identifying Assault of Children. (2017). *Horyzonty Wychowania*, 16(37), 45-58. doi: 10.17399/HW.2017.163703

Oktay, J. S. (2012). *Grounded theory*. Oxford University Press. Available from doi:10.1093/acprof:oso/9780199753697.001.0001

Padgett, D. (2008). *Qualitative methods in social work research* (2.th ed.). Los Angeles, CA: Sage Publications.

Peckover, S., & Trotter, F. (2015). Keeping the focus on children: The challenges of safeguarding children affected by domestic abuse. *Health & Social Care in the Community*, 23(4), 399-407. doi: 10.1111/hsc.12160

Ploug, L., & Svensson, H. (2017). *Regional strategi för jämställdhet 2018-2020*. (Länsstyrelsens Meddelandeserie 2017). Hämtad 2019-03-19, från <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d5692a5bd/1549899853794/Regionala%20strategin%20f%C3%B6r%20j%C3%A4mst%C3%A4lldhet%202018-2020.pdf>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2018:37. *Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld: Betänkande av Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld*. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/49baeb/contentassets/739d9a7b597a40e09fd066895b32f852/att-bryta-ett-valdsamt-beteende--aterfallsforebyggande-insatser-for-man-som-utsatter-narstaende-for-vald-sou_2018_37.pdf

Spector, M., & Kitsuse, J. I. (2001). *Constructing social problems (New ed.)*. New Brunswick: Transaction Publishers.

Stanley, N., Miller, P., Richardson Foster, H., & Thomson, G. (2011). A Stop—Start response: Social services' interventions with children and families notified following domestic violence incidents. *The British Journal of Social Work*, 41(2), 296-313. doi:10.1093/bjsw/bcq071

Wörlén, M., & Bergmark, Å. (2012). Priorities and determinants of priorities of Swedish Social Workers: Svenska socialarbetares prioriteringar: inriktning och bestämningsfaktorer. *European Journal of Social Work*, 15(5), 645–663. doi:10.1080/13691457.2011.577561

8. BILAGOR

8.1 BILAGA 1: INTERVJUGUIDE

Bakgrund till frågorna:

Huvuddelar/fokus i intervjuerna: *handlingsutrymme, lagrum, erfarenhet av våld i nära relationer, utbildning inom våld i nära relationer, syn på vad som är barnets bästa i familjer där våld i nära relationer förekommer/har förekommit.*

Vi har försökt formulera frågorna så att samtalet flyter på mer och för att få mer utvecklade svar vilket ger oss mer information att sedan jobba med. Frågorna är öppna och ger inte ett fast ja eller nej. Det är viktigt att vi under intervjun tänker på vår samtalsmetodik och använder olika samtalsmetoder såsom spegling, för att få samtalet och intervjun att kännas bekväm. Eftersom vi berör känsliga ämnen och komplexa fall är detta särskilt viktigt för att inte skapa ett obehag hos de personer vi intervjuar. Viktigt är helt enkelt att vi fångar upp ord och påståenden, ställer följdfrågor och verkar intresserade. Vi behöver alltså vara förberedda på att kunna ställa uppföljningsfrågor. (E. Rautalinko, 2013).

Inlednings- och uppmjukningsfrågor samt info till intervjupersonen:

Tack för att vi får intervju dig för den här uppsatsen. Vi vill att du ska veta att vi verkligen uppskattar att du tar dig tid för att hjälpa oss att ta reda på mer om hur barnets bästa tolkas och tillämpas inom barnenheter på socialtjänsten. Vi kommer ställa frågor som främst handlar om ditt jobb, utbildning inom våld i nära relationer, ditt upplevda handlingsutrymme mm.

Du kan självklart närsomhelst säga pass om det är en fråga du inte vill svara på eller om du vill avbryta. Det här är helt frivilligt och vi uppskattar verkligen din hjälp.

Arbetet:

Du kanske kan börja med att berätta lite kort om ditt jobb - hur länge har du jobbat som socialsekreterare på barnenheten?

Vad skulle du säga är bra med ditt jobb?

Vad skulle du säga är mindre bra med ditt jobb? / Vilka situationer i ditt yrke kan du uppleva som jobbiga eller svåra?

Hur upplever du din arbetsroll/-situation? (rolig, lärorik, stressig, jobbig, komplex, motstridigheter med mera)? (Utveckla gärna!)

Hur skulle du beskriva din arbetsbelastning?

Hur skulle du säga att arbetsbelastningen påverkar ditt arbete?

Tycker du att du hinner med alla dina arbetsuppgifter på jobbet?

- Om inte, vad hinns inte med/måste prioriteras ned?
- Vad prioriterar du isåfall först?

Fallbeskrivning (Personen får läsa fallbeskrivningen).

Du arbetar som socialsekreterare på socialtjänstens barnenhet och håller på med en utredning av ett barn/en ungdom där denne har en problematik gällande själskadebeteende, utagerande beteende och problem med skolgång. Hen berättar i utredningssamtalet att hen hotat att ta livet av sig nyligen men inte gjort allvar av saken. I tidigare utredningssamtal har det framkommit att hen har haft en svår uppväxt där pappan varit extremt våldsam mot mamman, även inför barnet/ungdomen/hen. Föräldrarna är numera separerade och barnet/ungdomen bor stadigvarande hemma hos mamman. Hen träffar pappan sällan men de pratar ibland i telefon. Barnet/ungdomen har även berättat i dessa samtal att hen tycker pappan är elak och att hen inte tycker om att vara där. Barnet/ungdomen säger att hen inte förstår hur pappans nya sambo kunde välja att skaffa barn med honom och låta sina barn från dennes tidigare förhållandet bo med honom, då pappan knuffat sambon nerför en trappa och att pappan enligt barnet/ungdomen är "dum i huvet".

(Inga insatser finns sedan tidigare från socialtjänstens sida.)

Följdfrågor på fallbeskrivningen:

Hur hade du gått tillväga/hanterat informationen? (i teorin samt i praktiken - vilka kontakter tas, samverkan - med vilka, vad är relevant information mm).

Vilken riskbedömning görs? (Vilka risker finns - ur ett helhetsperspektiv, av/kring vilka personer bör en riskbedömning göras?)

(Om intervjupersonen inte redan svarat på det:

- Hur värderar du den information om våld som barnet/ungdomen berättar om som pappan utfört både tidigare mot hans mamma och inför henne?
- Hur värderar du den information om våld som barnet/ungdomen berättar om som pappan utfört, mot nya sambon och inför eventuellt barnet/ungdomen, den nya sambons barn och deras gemensamma bebis?
- Vilka risker innebär det för barnen?
- Vad kan socialtjänsten göra? Vad brukar socialtjänsten göra?
- Är det något som påverkar hanteringen av ärendet?
- Vilka lagar/regler/policys grundar sig beslutet/hanteringen av ärendet på?

- Vilka barn i fallbeskrivningen anser du att socialtjänsten har ansvar att hjälpa och skydda?
- Vad är det för sekretess som råder i gällande situation? (vilka sekretessregler behöver man ha i åtanke, vilka bör man följa och när får eller bör man isåfall bryta sekretessen?)

Vilka faktorer har betydelse för hur informationen i fallbeskrivningen värderas? (T.ex hur barnets/ungdomens kontakt med pappan ser ut, barnets ålder, barnets trovärdighet, kommunen du arbetar i, kön på barnet alternativt socialsekreteraren - spelar något av detta in hur man väger riskerna?)

Handlingsutrymme:

Hur skulle du beskriva ditt handlingsutrymme i utredningar som handlar om våld i nära relationer där det finns barn med i bilden? (som socialsekreterare på barnenheten)

När upplever du att du har gjort ett bra arbete och vad innebär ett bra arbete för dig?

Finns det något som hindrar dig från att göra ett bra arbete?

Finns det något som hjälper dig att göra ett bra arbete?

När upplever du att du inte gjort ett bra arbete och vad innebär det för dig/hur påverkar det dig?

Kunskap om våld i nära relationer:

Hur skulle du beskriva din kunskap om våld i nära relation?

Hur mycket kunskap skulle du beskriva att du har gällande ny forskning om våld i nära relation/våldsutövare/bakomliggande mekanismer/behandling?)

Hur har du skaffat dig den kunskapen isåfall (genom jobbet, tidigare erfarenheter/arbete mm)?

Principen om barnets bästa:

Vad innebär principen om barnets bästa för dig?

Vad skulle du säga är barnets bästa om det finns oro att hen upplever våld i hemmet/nära relation?

Var går gränsen för vad som du själv uppfattar som oro över att ett barn far illa och vad du orosanmäler?

Hur ser man på var gränsen går för vad som är anmälningspliktigt i din kommun (lagar såsom SoL 14:1, barnkonventionen, regler, kommunens policy, mm) - är det all oro/minsta oro om att ett barn far illa eller en viss grad av oro man isåfall anmäler?

Hur väl anser du att socialtjänsten lyckas med att skydda barn från att uppleva och skadas av våld i nära relation? (Finns det något socialtjänsten borde göra som den inte gör?)

(Om vi inte fått svar på frågeställning:

- Om du får vetskap om att oro finns för att barn far illa i våld i nära relation, via en klient i ett samtal som inte egentligen handlar om denna oro utan om något annat (tex klientens egna problematik), hur värderas och hanteras denna information? Vad får socialtjänsten göra? Vad bör socialtjänsten göra? Vad tycker du personligen att socialtjänsten borde göra om det inte fanns lagar och regler som styrde handlingsutrymmet?)

8.2 BILAGA 2: INFORMATIONSBREV ENHETSCHEF

Uppsala Universitet,
Sociologiska institutionen/Centrum för socialt arbete (CESAR)
Socionomprogrammet

En förfrågan om deltagande i studie

Vi är två socionomstudenter som nu skall påbörja vårt examensarbete på 15 högskolepoäng vid Centrum för Socialt Arbete, Sociologiska institutionen vid Uppsala Universitet. I examensarbetet undersöker vi socialsekreterares arbete med barn som upplever våld i nära relationer. Detta gör vi genom intervjuer med socialsekreterare från barnenheter i några olika kommuner i Uppsala län. I intervjuerna används fallbeskrivningar som socialsekreterare får reflektera över. Intervjuerna avidentifieras, transkriberas och analyseras därefter med hjälp av en kvalitativ analysmetod.

Du tillfrågas därför som enhetschef för Individ- och familjeomsorgens enhet för Barn och Unga i er kommun om tillstånd till att genomföra intervjuer med socialsekreterare på er enhet för Barn och Unga.

Intervjun tar ungefär en timme, beroende på hur mycket de som deltagare vill berätta. Deltagandet är naturligtvis frivilligt och kan när som helst utan särskild förklaring avbrytas. Samtycke kommer att inhämtas från samtliga inblandade personer. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att endast vi och handledare kommer åt det under arbetets gång och kommer sedan att raderas. De inspelade intervjuerna kommer att transkriberas och presenteras på ett sådant sätt att de inte går att härleda till intervjupersonerna.

Uppsala den 2019-04-04

Med vänliga hälsningar

Lisa Hasselgren Hallberg,
Socionomstudent
Telefon: 070-2180927
E-post: lisahasselgren@gmail.com

Johanna Nygård
Socionomstudent
Telefon 070-9930576
E-post: johanna.theresia.nygard@gmail.com

Handledare:
Irving Palm
Telefon: 0703281211
E-post: irving.palm@soc.uu.se

8.3 BILAGA 3: INFORMATIONSBREV SOCIALSEKRETERARE

Uppsala Universitet,
Sociologiska institutionen/Centrum för socialt arbete (CESAR)
Socionomprogrammet

En förfrågan om deltagande i studie

Vi är två socionomstudenter som nu skall påbörja vårt examensarbete på 15 högskolepoäng vid Centrum för Socialt Arbete, Sociologiska institutionen vid Uppsala Universitet. I examensarbetet undersöker vi socialsekreterares arbete med barn som upplever våld i nära relationer. Detta gör vi genom intervjuer med socialsekreterare från barnenheter i några olika kommuner i Uppsala län. I intervjuerna används fallbeskrivningar som socialsekreterare får reflektera över. Intervjuerna avidentifieras, transkriberas och analyseras därefter med hjälp av en kvalitativ analysmetod.

Du tillfrågas därför som socialsekreterare på Individ- och familjeomsorgens enhet för Barn och Unga i er kommun om Du vill delta i denna studie med en intervju. **!**

Intervjun tar ungefär en timme, beroende på hur mycket du som deltagare vill berätta. Deltagandet är naturligtvis frivilligt och kan när som helst utan särskild förklaring avbrytas, samtycke kommer att inhämtas från samtliga inblandade personer. Det insamlade materialet kommer att förvaras så att endast vi och handledare kommer åt det under arbetets gång och kommer sedan att raderas. De inspelade intervjuerna kommer att transkriberas och presenteras på ett sådant sätt att de inte går att härleda till intervjupersonerna.

Uppsala den tredje april 2019

Med vänliga hälsningar

Lisa Hasselgren Hallberg,
Socionomstudent
Telefon: 070-2180927
E-post: lisahasselgren@gmail.com

Johanna Nygård
Socionomstudent
Telefon 070-9930576
E-post: johanna.theresia.nygard@gmail.com

Handledare:
Irving Palm
Telefon: 0703281211
E-post: irving.palm@soc.uu.se

